Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Majer Folksblat פרייז 20 גראשען

היינט 8 זייטען

לאדזשער פאלקסבלאט

אומפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 74/1369 | Łódź, Poniedziałek 26 marca 928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג ה ניסן תרפ"ח | Nr. 74/1369

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

ווער וועט זיין פרעזעס פון קאלא?

שטארקע אפאזיציע געגען דער קאנדידאטור פון דעפ. הארטגלאס.

וו א ר ש א, 25 (טעלעפאניש פון אונזער קא-רעספאנדענט). היינט קומט-פאר אונטער'ן פארזיץ פון ד"ר וויגאדזקי א זיצונג פון אלע יודישע דע-פוטאטען און סענאטארען. ביז איצט איז נאך נישט בעקומען צו קיין הסכם וועגען א קאנדידאט אויף א „קאלא"-פרעזעס הארטגלאסעס-קאנדידאטור טרעפט אן אויף א שטארקע אפאזיציע. דעפ. גרינבוים האט אבער קאטעגאריש ערקלערט, אז אויף קיין אנדערע קאנדידאטור וועט ער נישט איינגעהען.

וו א ר ש א, 25 (טעלעפאניש פון אונזער קא-רעספאנדענט). היינט איז אויף מיאדאווא 7 פאר-געקומען א זיצונג פון הויפט-ראט פון די ענדעקעס. אין דער זיצונג האבען אנטייל-גענומען 150 פער-זאן. נאך די רעפעראטען פון גלאמבינסקי, ריבאר-סקי און יערטשאק און דער אדורכגעפיהרטער דיס-קוסיע, אין וועלכער ס'האט אויך אנטיילגענומען דמאווסקי, איז אויסגעדריקט געווארען אנערקענונג דעם הויפט-ראט.

* * *

די פארלאמענטארע גרופע פון „וויזוואלעניע" האט היינט אפגעהאלטען א זיצונג אונטער'ן פאר-זיץ פון דעפ. וואזשניצקי. ס'איז בעשלאסען געווא-רען צו שטיצען די קאנדידאטור פון דעפ. דאשינסקי אלס סיים-מארשאלעק און ארויסטרעטען געגען דער קאנדידאטור פון וויצע-פרעמיער בארטעל.

אראבגעווארפען זיך פון 4-טען שטאק פער'סמ'ט, דערשאסען

3 זעלבסטמארדען פון יוד. מיידלעך אין ווארשא

וו א ר ש א, 25 (טעלעפאניש פון אונזער קא-רעספאנדענט). היינט זענען דא פארגעקומען 3 זעלבסטמארדען פון יונגע מיידלעך – 2 יודישע און 1 קריסטליכע.

אויף סאלנא 9 האט זיך פון פירטען שטאק אראבגעווארפען אנ'אונבעקאנט יודיש מיידעל. איהר נאמען איז נאך נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

אויף זלאטא 20 האט זיך דערשאסען אויף טויט די 21-יעהריגע סטודענטין פון גיי-סאנץ פרימעט קישטער,

אויף כמיעלנא 11 האט זיך פער'סמ'ט די 22. יעהריגע סטאניסלאווא קעמפא. דאס מיידעל איז געווען מעוברת אין 9-טען חודש און האט זיך פער'סמ'ט אין טויער, וואו ס'וואוינט איהר פער-פיהרער.

געוואלט אויס'סמ'ען מינסק.

300 פעסלעך אוגערקעס פער'סמט מיט ארשעניק

ווילנא, 25 (ספ. טעל.) פון מינסק מעלדעט מען: עפיס א געהיימנישפולע מאכט האט געפרובט צו מאכען גרויסע חורבנות צווישען דער בעפעל-קערונג אין שטאט. קיין מינסק זענען צוגעשטעלט געווארען 300 פעסער אוגערקעס, וועלכע זענען געווען פער'סמ'ט מיט ארשעניק, אין פעלויף פון איין טאג זענען געווען הונדערטער פערקראנקונגען. די מאכט האט אנגעהויבען אנ'ענערגישע אויס-פארשונג. אלע אוגערקעס אין שטאט זענען פערניכ-טעט געווארען.

די גראנדיעזע מיסברויכען אין רייכסוועהר-מיניסטעריום

פערשווענדעט 34 מיליאן מארק

בערלין 25 (ספ. טעל.) די פארלאמענ-טארישע אויספארשונגס-קאמיסיע פעסטצושטעלען די גראנדיעזע מיסברויכען אין רייכסוועהר-מיניס-טעריום און אין פלאט, האט אנגעהויבען איהר ארבייט. ס'שטעלט זיך ארויס, אז א געוויסער קא-פיטאן לאהמאן האט פערשווענדעט די קאלאסאלע סומע פון 34 מיליאן מארק, דער געוועזענער רייכסוועהר-מיניסטער געסלער טראגט די פעראנט-ווארטליכקייט פאר די דאזיגע מיסברויכען.

מיינונגס-פערשידענהייטען איזדער קאמוניסטישער פארטיי

צוליב ליטווינאווס ארויסטריט אין גענף

בערלין 25 (ספ. טעל.) די עמיגראנטישע צייטונג „רול" טיילט מיט, אז אין די אנפיהרענדע קאמוניסטישע קרייזען זענען פערהאן גרויסע מיי-נונגס-פערשידענהייטען צוליב דעם אויפפיהרען זיך פון דער סאוויעטישע דעלעגאציע אין גענף. דער לינקער פליגעל מיט בוכארינען בראש קעמפט צו-ריקצוציהען די סאוויעטישע דעלעגאציע פון גענף.

טשיטשערין ווידער האלט, אז מען מוז אנטיילנעמען אין די גענפער בעראטונגען, כדי נישט צו בלייבען אינגאנצען איזאלירט.

בלוטיגער בירגער-קריג אין כינא

20 טויזענד טויטע, 100 טויזענד פער-וואונדעטע

לאנדאן 25 (ספ.טעל.) דער בירגער-קריג אין כינא האט זיך ווידער צופלאקערט, ס'איז פארגע-קומען א בלוטיגע שלאכט צווישען דער ארמיי פון לינג-פו און דער דרום-ארמיי. ס'זענען פערהאן 20 טויזענט טויטע און 100 טויזענד פערוואונדעטע.

דייטשע אדוואקאטען וועלען פערטיי-דיגען די ארעסטירטע אינזשיניערען אין רוסלאנד.

מאסקווע. 25 (ספ. טעל.) ס'דארף פארקו-מען א נייע קאנפערענץ צווישען טשיטשערינען און דעם דייטשען אמבאסאדאר בראקדארף–ראנצוי וועגען גורל פון די ארעסטירטע דייטשע אינזשי-ניערען. דער בעשולדיגונגס-אקט וועט די ארעסטיר-טע איבערגעגעבען ווערען אין מיט'ן אפריל. די ג. פ. או. איז געגען צולאזען דייטשע אדוואקאטען. די רוסישע בעשולדיגטע וועט פערטיידיגען באבריטשעוו-פושקין.

צו קאנקורענץ = פרייזען!

לכבוד פסח!

פערשידענע ווינער שטיהל און גאלאנטעריע-מעבעל

פון גרעסטען ביז'ן קלענסטען קוואנטום פון די וועלט-בעריהמטע און עלטסטע פירמע

Tow. Akc. Fabryki Mebli Giętych

„Wojciechów"

קען מען בעקומען נאר ביי דעם הויפט-פערטרעטער אויף לאדז און אומגעגענד

א. וו. שעראקאוויאק, נאפיורקאווסקי 44 (רוג קילינסקי)

צופאהר-טראמוואי נומ' 17 און 4. | צופאהר-טראמוואי נומ' 17 און 4.

צו קאנקורענץ = פרייזען!

האנדווערקער-פאריין אין דער פויל. רעפ., זאכאדניא 66

אכטונג, פריזיער-מייסטער!

קומט אלע ווי איינער אויף דער וויכטיגער פערזאמלונג, וואס קומט פאר היינט, פונקט 9 אווענד, אויף וועלכער ס'וועט ענדגילטיג בעשלאסען ווערען דאס עפענען די הלואות-קאסע.

געדענקט, אז אויב די פערזאמלונג קומט היינט נישט פאר, האבען מיר שוין נישט אזא מעגליכקייט זיך צוזאמענצוקומען ביז איבער יום-טוב.

896

בעקאנטמאכונג.

די שומרי ומזהירי שבת אין לאדז מאכט אויפ-מערקזאם, אז די מוזיקער געבר. טויבע אין לאדז זענען ביי אונז מוחזק פאר שומרי שבת, דעריבער ליגט א חוב אויף יעדען יוד, וואס מאכט א שמחה, צו נעהמען די געבר. טויבע, ווייל אלע אנדערע מוזיקער האבען ביי אונז נאך נישט קיין חזקות פאר שומרי שבת.

שומרי ומזהירי שבת עם ועד הרבנים בראש.

להסיר מכשול!

להזהיר ולהודיע, אז די מצות, וואס ווערען געבאקען אין סטריקאוו און זענען נישט פערזעהען מיט מיין הכשר, ווערען געבאקען אהן שום השגחה.

יודל הערץ, מו"צ מסטריקוב.

969

מצה=רייבעכץ

כשר לפסח

איז צו בעקומען אין דער מיהל זגערזשער 30 A. ס'ווערט אויך דארט אנגענומען מצות צו מאהלען צו מעסיגע פרייזען.

970

פאָרשלאָגען פון סאָוויעטען און דייטשלאַנד

זענען אָפּגעוואָרפען געוואָרען דורך דער ענטוואָפנונגס-קאָמיסיע.

גענף, 25 (אט"ע). די פאָרבערייטונגס-ענט-וואָפנונגס-קאָנפערענץ האָט געענדיגט איהרע ארביי-טען. ס'איז אָנגענומען געוואָרען א בעשלוס אָבצו-וואַרפען דעם סאָוויעטישען ענטוואָפנונגס-פראָיעקט, ווי אויך דעם דייטשען פראָיעקט וועגען פערע-פענטליכען די בעוואפנונגען פון די מיטגלידער פון דער פעלקער-ליגע. דער סאָוויעטישער דעלעגאט ליטווינאָוו און דער דייטשער גראף בערנסדאָרף האָבען אָבגעגעבען קורצע דעקלאראציעס, אז זיי זענען נישט מסכים מיט'ן בעשלוס פון דער קאָמיסיע

לאָנדאָן 25 (ספ. טעל.) „מאָרנינג פאָסט" און „דיילי טעלעגראף" טרעטען שארף ארויס גע-גען דער סאָוויעטישער דעלעגאציע און בעזונדערס געגען ליטווינאָוו'ן, וועלכער קומט קיין גענף נאָר מיט אגיטאציע-צילען. די דערמאָנטע צייטונגען האַלטען, אז די אָנוועזענהייט פון די סאָוויעטישע דעלעגאטען אין גענף איז א שטערונג צו דער אַל-געמיינער ענטוואָפנונג און אז די באָלשעוויקעס האָט מען נישט געדאַרפט ברענגען קיין גענף.

10 מיליאָן דאָלאַר אויף קאָלאָניזאַציע-צוועקען

האָט אַסיגנירט די סאָוויעטישע רעגירונג.

ניו-יאָרק. 25 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) די קאָמוניסטישע צייטונג „די פרייהייט" טיילט מיט, אז די סאָוויעטישע רעגירונג האָט בעשלאָסען צו אסיגנירען 10 מיליאָן דאָלאַר, כדי צו שאַפען א 20 מיליאָן דאָלאַר פאָנד, וועלכער זאָל פערוואַנ-דעט ווערען אויסשליסליך אויף קאָלאָניזאציע-צוועקען אין אוקראַינע, אין קרים און אין ווייסרוסלאַנד. דער פאָנד זאָל פאַר דער קאָלאָניזאציע אין סיר-בידזשאַן נישט פערוועגדעט ווערען.

די ידיעה איז פון אנדערע קוועלען נישט בעשטעטיגט געוואָרען.

לאָרד באַלפור ווערט געזונד.

לאָנדאָן. 25 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) די ידיעות וועגען דער ערנסטער קראַנקהייט פון לאָרד באַלפור זענען שטאַרק איבערגעטריבען געוואָרען. זיין געזונדצושטאַנד האָט זיך פערבעסערט און ער פאָהרט ארויס קיין דרום-פראַנקרייך אויף קוראַציע.

„החלוץ" איז געוואָרען אין רוסלאַנד אונלעגאַל.

מאָסקווא. 25 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) דער „החלוץ", וועלכער איז ביז איצט אין רוסלאַנד געווען לעגאַל, איז איצט אויפגעלעזט געוואָרען. אַלע ווירטשאַפטען און איינאָרדנונגען קענען פער-בלייבען אַלס פריוואַטע קאָלעקטיוון. קיין ארעס-טען צווישען די חלוצים זענען נישט פאָרגעקומען.

סוחרים-דעמאָנסטראַציע אין סטרי

סטרי. 25 (א.וו.) נעכטען 12 בייטאָג זענען 500 סוחרים אוועק מיט א דעמאָנסטראַציע פאַר'ן פינאַנץ-אינספעקטאָראַט, כדי צו פראָטעסטירען געגען די צו הויכע אויסמעסטונג פון אומזאַץ-שטייער פאַר'ן יאָהר 1927.

סטיפען וויז און ריכטער מעק

ארויסגעטראַטען פון דער ציוניסטי-שער אָרגאַניזאַציע.

ניו-יאָרק, 25 (טעלעגראַפיש). צוויי בע-קאַנטע ציוניסטען כארינזאָן און בערנסאָן האָבען עפענטליך ערקלערט, אז זיי טרעטען ארויס פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע. דער שוואַכער צו-שטאַנד פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע איז געקומען צוליב דער שלעכטער לייטונג. אין צוזאַ-מענהאַנג מיט דעם איז פאָרגעקומען א זיצונג פון צ. ק., אין וועלכער ס'האָט אנטייל-גענומען אויך פראָפ. ווייצמאַן. ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אז דער ארויסטריט פון כארינזאָן און בערנסאָן איז א סיגנאַל פון דער בראַנדייס-גרופע, וועלכע הויבט ווידער אויף דעם קאַמף מיט דער פאָליטיק פון ליפסקי-ווייצמאַן, ענליך ווי דאָס איז געווען אין 1921 י.

ניו-יאָרק, 25. (יט"א, טעלעגראַפיש). סטיפען וויז איז ארויסגעטראָטען פון דער ציוניס-טישער אָרגאַניזאַציע און פון פעראייניגטען פאַלעס-טינא קאָמיטעט. מ'ערוואַרט אויך, אז בקרוב זאָל ארויסטרעטען אויך ריכטער יוליאַן מעק. דאָס זאָל זיין אַנ'אָרגאַניזירטע אַקציע פון דער בראַנדייס-גרופע, וועלכע רופט צוזאַמען א קאָנפערענץ, כדי צו אָרגאַניזירען איהר טעטיגקייט.

אַנטיסעמיטישע בעאַמטע אין רומעניען

האָבען נישט וואָס מורא צו האָבען.

בוקארעשט, (י.ט.א.) דער רומענישער אדמיניסטראַטיווער טריבונאַל האָט בעטראַכט דעם ענין פון פאָליצײ-אינספעקטאָר אין קלויזענבורג דר. קלאָנטא, וועלכער איז בעזייטיגט געוואָרען פון זיין אַמט דערפאַר, וואָס ער האָט אין חודש דעצעמבער פ. י. צוגעלאָזען צו די ווילדע סטודענטען-עקסצע-סען אין קלויזענבורג. דער אַדמיניסטראַטיווער טרי-בונאַל האָט איבערגעלאָזט דר. קלאָנטא'ן אויף זיין אַמט און בעשלאָסען אויסצאָהלען איהם זיין גע-האַלט פאַר דער גאַנצער צייט. נאָך דעם דאָזיגען אורטייל האָפען אויך אַלע איבריגע אַנטיסעמיטישע בעאַמטע, וועלכע זענען זיינערצייט בעזייטיגט גע-וואָרען פון זייערע פאָסטענס, אז זיי וועלען זייערע פאָסטענס צוריקבעקומען. די רעפּרעסיעס געגען די בעאַמטע, וואָס טראָגען די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר די טרויעריגע געשעהעגישען אין טראַנסיל-וואַניען, זעהען אויס שטאַרק אילוזאָריש.

וויפיל דאָקטוירים זענען פערהאַן אין ארץ-ישראל.

ירושלים, (י.ט.א.) לויט'ן בעריכט פון דער יודישער מעדיצינישער געזעלשאַפט, וואָס איז די טעג פערעפענטליכט געוואָרען, פראַקטיצירען איצט אין ארץ-ישראל אַנ'ערך 600 מעדיצין-דאָק-טוירים. אין דער צאָהל זענען פערהאַן 420 יודען, 58 אייראָפּעאישע קריסטען, די איבעריגע זענען אראַבער. 60 דאָקטוירים געפינען זיך אויף רעגי-רונגס-דינסט א-ן דער צאָהל 7 יודען.

יודיש אַלס מלוכה-שפּראַך

אנערקענט אין דער ווייס-רוסישער רעפּובליק.

מאָסקווע (י.ט.א.) אויף דער לעצטער זיצונג פון פרעזידיום פון ראַט פאַר נאַציאָנאַלע מינדער-הייטען ביים צענטראַלען אויספיהר-קאָמיטעט פון ראַטען-פערבאַנד האָט דער פאָרשטעהער פון ווייס-רוסלאַנד כאַצקעוויטש איבערגעגעבען, אז נישט קוקענדיג דערויף, וואָס די יודען אין ווייסרוסלאַנד מאַכען אויס 8,2 פראָצ. פון דער דאָרטיגער אַל-געמיינער בעפעלקערונג, ווערט פאַר דער יודישער פערלעגערישער טעטיגקייט אויסגעגעבען פון מלוכה-בודזשעט 15 פראָצ., און פון דער אַלגעמיינער צאָהל קינדער-שולען, וואו די לימודים ווערען גע-לערנט אויף דער מוטער-שפּראַך האָבען די יודען 18 פראָצענט.

דער רעפערענט האָט אויך איבערגעגעבען, אז פאַר די לעצטע 5 יאָהר איז די נעץ פון יודי-שע שולען אין ווייסרוסלאַנד אויסגעוואַקסען מעהר ווי צווייםאָל. דער וואוקס פון דער יודישער קול-טור האָט געשטעלט פאַר דעם קאָמיסאַריאַט פון פאָלקס-בילדונג די אויפגאַבע צו בעוואָרענען די יודישע קולטורעלע טעטיגקייט מיט טוער פון הע-כערע קוואַליפיקאַציעס. חוץ דער יודישער סעקציע וואָס איז געשאַפען געוואָרען ביים אוניווערזיטעט, איז אָרגאַניזירט געוואָרען א ספעציעלע יודישע קאַ-טעדרע אין דער לאַנדווירטשאַפטליכער אַקאַדעמיע און א יודישע אָפּטיילונג ביים אינסטיטוט פון ווייס-רוסלענדישער קולטור.

אין ווייטרוסלאַנד זענען איצט פאַרהאַן 22 יודישע נאַציאָנאַלע סאָוויעטען און די יודישע שפּראַך איז איינע פון די פיר, וואָס ווערען אָנער-קענט אַלס מלוכה-שפּראַכען.

מאָסקווע (י.ט.א.) די רעגירונג פון ווייס-רוסלאַנד איז בעאויפטראַגט געוואָרען אָנצונעהמען ענטשלאָסענע מיטלען צו פערשנעלערן די ארבייט פון אויסטרוקענען די זומפּיגע פלעצער, כדי צו קענען אויף זיי קאָלאָניזירען יודישע מאַסען.

דער דאָזיגער אויפטראַג איז אָנגענומען גע-וואָרען איינשטימיג אויף א זיצונג פון פרעזידיום פון ראַט פאַר נאַציאָנאַלע מינדערהייטען ביים צענ-טראַלען אויספיהר-קאָמיטעט פון דער סאָוויעטישער רעגירונג („ציק"). דער אויפטראַג פאָדערט אויך אויף די רעגירונג, זי זאָל פערשטאַרקען די פּלאַנ-מעסיגע איבערוואַנדערונג פון די ארבייטענדע יו-דען און זיי קאָלאָניזירען אין קאָמפּאַקטע מאַסען אויף גרויסע ערד-שטחים. דערביי ווערט אין אויפ-טראַג אָנגעוויזען, אז כאָטש אין ראַטען-פערבאַנד פיהלט זיך א שאַרפער ערד-מאַנגעל, איז פונדעסט-וועגען זעהר וויכטיג איינצואָרדנען די ארבייטענדע יודישע מאַסען און זיי קאָלאָניזירען אויף ערד.

דער פסח
איז פאר דער טיר
און דער קונה וועט געהן צו אייער
קאָנקורענט, אויב איהר וועט איהם
וועגען זיך נישט דערמאהנען.
איהר האט דערצו ס'בעסטע מיטעל
א שעהנעם אנאנס
אין נייעם פאלקסבלאט

ווי אזוי מען האט אויסגעפיהרט דעם טויט-אורטייל איבער וויינשטיינס רוצח אין ביאַליסטאָק.

ווי מיר האָבען שוין פרייטאָג מודיע געווען, האָט דער מלוכה-פּרעזידענט נישט אויסגענוצט זיין רעכט צו בעגנעדיגען דעם באַנדיט וו. סטאַשקע-וויטש, וואָס האָט דער'הרג'ט אין באַהן, דעם בע-אַמטען פון דער דירעקציע פון די מלוכה'שע וועל-דער אין ביאַלאָוועזש סטאַניסלאַוו גאָדאָמסקי און דעם סוחר אפרים וויינשטיין און אזוי ארום איז זיין טויט-אורטייל בעשטעטיגט געוואָרען.

האַלב 5 פאַרטאָג, בעת ביאַליסטאָק האָט נאָך געשמאַק געשלאָפען, זענען צום תפיסה-בנין, וועל-כער געפינט זיך אויפ'ן בראַנאָוויטשער שאָסיי, געקומען צו פאָהרען די ה"ה: פּראָקוראַטאָר, קרייז-פּאָליציי-קאָמענדאַנט, א קסיאָנדז, שפּיטאָל-דאָקטאָר און דער סעקרעטאַר פון קרייז-געריכט.

דער תפיסה-אינספעקטאָר איז אַריין אין דער צעלע פון באַנדיט און איהם אויפגעוועקט. סטאַ-שקעוויטש איז אויפגעשטאַנען צום לעצטען מאָל און אויף דער פראַגע פון אינספעקטאָר, צי ער פערלאַנגט אריינרופען דעם גלח, האָט זיך דער באַנדיט דערפון אָפּגעזאָגט. נישט קוקענדיג אויף דעם, איז דער גלח אריין צו איהם אין צעלע און דאָרטען געווען א קורצע צייט.

פונקט 5 פאַרטאָג, האָט דער תפיסה-אינספעק-טאָר צוזאַמען מיט די תפיסה-שומרים ארויסגעפיהרט דעם פעראורטיילטען אויפ'ן אָרט פון דער תליה, וועלכע איז שוין אויפגעשטעלט געוואָרען מיט א טאָג פריהער. דער רוצח איז געגאַנגען מיט זיכע-רע טריט און זיך פערהאַלטען רוהיג. געפינענדיג זיך שוין אָבער האַרט ביי דער תליה, האָט ער פערלאָרען די רוהיגקייט און אָנגעהויבען צו ציטע-רען מיט'ן גאַנצען קערפער.

קרוב 20 תפיסה-שומרים האָבען זיך געשטעלט אין 2 רייהען נעבען דער תליה. גלייכצייטיג זענען ארויס פון דער תפיסה-קאַנצעלאַריע א פאָרשטעהער פון דער מאַכט און דער תפיסה-דירעקטאָר. דער תליון וואָס איז געקומען פון וואַרשא מיט זיין גע-הילף, האָבען זיך שוין געפונען אויפ'ן פּלאַץ. דער תליון איז געווען אָנגעטון אין א שוואַרצען פראַק און צילינדער.

דער סעקרעטאַר פון קרייז-געריכט האָט אי-בערגעלייענט דעם געריכטס-אורטייל. א תפיסה-שומר געהט צו צום פער'משפט'ן און וויל איהם פערבינ-דען די אויגען, אויף וואָס דער לעצטער איז אָבער נישט מסכים. ער גיט דעם לעצטען מאָל א קוק אויף דער אויפגעהענדיגער זון פון פראָסטיגען פריהמאָרגען און געהט אַליין דרייסט צו צו די טרעפּלעך פון דער תליה.

דער תליון פערוואַרפט איהם איבער'ן האַלז דעם שטריק, וועלכען ער האָט מיטגעפיהרט מיט זיך, זיין געהילף שטופּט אָפּ מיט'ן פוס די תליה-טרעפּלעך און דער פער'משפט'ער בלייבט הענגען אין דער לופטען.

נאָכ'ן אויספיהרען דעם אַקט וואַרפט דער תליון זיינע הענטשקעס אונטערן געהאַנגענעם'ס פיס און מעלדעט דער פּראָקוראַטאָר, אז דער אורטייל איז אויסגעפיהרט געוואָרען.

דער שפּיטאָל-דאָקטאָר קאָנסטאַטירט דעם טויט. דער טויטער קערפער, וועלכער איז אַראָפּגענומען געוואָרען פון דער תליה, ווערט אָפּגעפיהרט אין א טרומנע אויפ'ן צמענטאַזש.

„אררט"
זאַכאַדניא 43.
ארטיסטישער רעווי און קאַמער-טעאַטער
אונטער דער לייטונג מ. בראַדערזאָן
היינט מאָנטאַג – 1 פאָרשטעלונג:
אָנהויב 9.15 אין אָוועגד
ווידערהאָלונג פון 5. פּראָגראַם א.נ.
„מלוה מלכה"
1. פּראָלאָג
2. מלוה מלכה
3. זייגערל
4. שפּאַניש. סקעטש
5. כינעזיש. פעכער
6. בלינדע
7. קיישלען
8. מיין 1. דעפּאָזיטן
9. קאַנטאַגיסטען
10. נאָך דער חופה
11. גאָשציני דוואור

לאָדז
26 מערץ 1928

דאָס לאָדזער לעבען

לאָדז
26 מערץ 1928

26	מערץ
מאָנטאָג	זון-אויפגאַנג 5 48
ה	זון-אונטערגאַנג 5.45
ניסן תרפ"ח	לענג פון טאָג 11.57

צו דער אויפמערקזאַמקייט פון דער קהלה
אויך דער ראַבינאַט דאַרף זיך אָפּרופען.
וואָס ווערט געטון מיט די אונטערגעוואָרפענע קינדער?
אַט האָט איהר אַ רשימה פון אונטערגעוואָרפענע קינדער, וואו געפינען זיי זיך?

אין „דזשעניק אוסטאַוו" פון 1. יולי 1926 י. איז אָבגעדרוקט געוואָרען אַ פעראָרדנונג וועגען דעם, צו וועלכען גלויבען ס'דאַרפען געהערען קינדער, וועלכע ווערען געפונען און וועמענס אָבשטאַמונג ס'איז אַ צווייפעלהאַפטע.

אין פרינציפ דאַרפען אַזעלכע קינדער פערעכענט ווערען צום רוימיש-קאַטוילישען גלויבען און נאָר אויפ'ן יסוד פון אַ רייה פאָרמאַליטעטען, פּראָטאָקאָלאַרישע פעסטשטעלונגען בעמיהונגען א. אַ. וו. קענען די געפונענע אָדער אונטערגעוואָרפענע קינדער, פערעכענט ווערען צו אַנ'אַנדער רעליגיע, בתוכם אויך צו דער יודישער. די דאָזיגע פעראָרדנונג איז בשעתו, נאַטירליך, מיטגעטיילט געוואָרען אָפיציעל דער יודישער קהלה. אויך אין „נייעם פאָלקסבלאַט" איז די זעלבע פעראָרדנונג געבראַכט געוואָרען. די יודישע נויט אין לאָדז איז פאַר דער צייט נישט אויסגעשעפּט געוואָרען אין פאַלען ווען אַ מוטער מיט אַ ווייטיג אין האַרצען, דעצידירט זיך צו שיידען מיט איהר אייגען בלוט און פלייש, ווייל זי קען די קינדער נישט ערנעהרען. אַזעלכע פאַלען האָבען זיך נאַטירליך ווייטער געטראָפען.

מיט די דאָזיגע קינדער פערנעהמט זיך, אָדער וועניגסטענס דאַרף זיך פערנעהמען די יודישע קהלה, ווייל אין און אַרום איהר קאָנצענטרירען זיך איצט די צוויי מאָמענטען סאָציאַלע הילף און ראַבינאַט, וואָס איז בערופען אָבצוהיטען דאָס יודישקייט. אַזוי פלעגט עס טאַקי פּאַסירען. די געפונענע קינדער פלעגט מען ברענגען אין דער קהלה און די קהלה פלעגט זיי בעזאָרגען אין אַ יתומים הויז, אָדער אָבגעבען אויף „ערציהונג" צו פּריוואַטע פּערזאָנען. ווי אַזוי די דאָזיגע „ערציהונג" האָט אויסגעזעהען האָבען מיר שוין געהאַט די געלעגענהייט צו הערען אויף אַנ'עפענטליכער זיצונג פון קהלה-ראַט: אַ קאָנטראָלע פון דער קהלה האָט פעסטגעשטעלט, אַז קינדער, פאַר וועלכע די קהלה האָט געצאָהלט פאַר'ן אויסהאַלטען זענען פערשוואונדען און זיי זענען נישט אָבגעזוכט געוואָרען ביז היינט. אַ טייל פון די קינדער האָט מען שפּעטער אָבגענומען ביי די פּריוואַטע ערציהערינס און מען האָט זיי בעזאָרגט אין אַ יתומים-הויז (זגערזשער 40) וועמען די קהלה צאָהלט פאַר'ן אויסהאַלטען אַ טייל זויג-קינדער האָט די קהלה אַריינגעגעבען אין זויגלינג-היים פון „טאָז" אויף צו שאַפען אַנ'אייגענע אינסטיטוציע האָט זיך די לאָדזער יודישע קהלה שוין נישט געקענט דערהויבען.

וואָס ס'איז פאָרגעקומען ביז צום ערשיינען פונ'ם נייעם געזעץ, וואָס רעגולירט די גלויבען-אָנגעהעריגקייט פון די געפונענע קינדער, איז פאַר אונז פערהוילט, קיין שום דאָקומענטען זענען אין אונזער רשות נישטאָ. די קהלה פלעגט די געקומענע מיט אַזעלכע קינדער מייסטענס אַרויסשטויסען, איצט איז אָבער די זאַך געוואָרען אַנדערש. די קהלה און דער ראַבינאַט ערלעדיגען דעם ענין אויף אַ הימעלשרייענדען סקאַנדאַליעזען אופן. און אין אונזער רשות זענען דאָ דערויף דאָקומענטען, וואָס שרייען און רופען, אַז די עולה זאָל אויסגעבעסערט ווערען. דער ראַבינאַט, פערמאָגט אַנ'אייגענע קאַסע. די גאַנצע הכנסה פון דער ראַבינאַט-קאַנצעלאַריע געהערט דעם ראַבינאַט, און דעריבער ווערט דאָרט אַלץ בעטראַכט און ערלעדיגט ריין-קאַנצעלאַריש, אָפּהענגיג צי די פאָר זלאָטעס פליסען אַריין אָדער נישט אין דער קאַסע, דאָס איז אַ בעזונדער ענין און מיר וועלען זיך ביי אַ געלעגענהייט דעריוף בעזונדער אָפּשטעלען.

איצט וועלען מיר זיך אומקערען צום ענין מיט די אונטערגעוואָרפענע קינדער.

ווי געזאָגט, לויט'ן נייעם געזעץ, מוזען פערשידענע איינצעלהייטען פּראָטאָקאָלאַריש פעסטגעשטעלט ווערען און אויפ'ן סמך פון די פּראָטאָקאָלען ווערט שפּעטער פעסטגעשטעלט דער גלויבען פונ'ם קינד. אַ דאַנק דעם, וואָס מיט דעם ענין פעראינטערעסירט זיך אַזוי אַרום די פּאָליציי, רעגירונגס קאָמיסאַריאַט, וואָיעוואודזטווע, מאַגיסטראַט, ציווילשטאַנדס-אַמט א.א.וו. ווערען שוין די אַקטען נישט פערלוירען. אין משך פון די $1\frac{1}{2}$ יאָהר האָבען פּאַסירט פיל פאַלען, ווען ביי די געפונענע קינדער זענען געפונען געוואָרען בעווייזען אַז זיי זענען פון יודישער אָפּשטאַמונג. די פּראָטאָקאָלען און פעסטשטעלונגען זענען לאַנג געגאַנגען פון איין קאַנצעלאַריע אין דער צווייטער ביז זיי זענען ענדליך ערלעדיגט געוואָרען און ס'איז בעשטעטיגט געוואָרען, אַז די קינדער זענען יודישע.

מיט אַנ'ערך 3 חדשים צוריק זענען זיי איבערגעשיקט געוואָרען צו דער יודישער קהלה און צום ראַבינאַט. דער ראַבינאַט האָט אויך בעקומען אַ אויספאָרדערונג צו „יודישען" די קינדער, וועלכע געפונען זיך מייסטענס אינ'ם קריסטליכען פינדעל-הויז. דאָס איז ביז'ן היינטיגען טאָג נישט געשעהען. פאַרוואָס? פאַרוואָס האָט די קהלה-פערוואַלטונג, און דער ראַבינאַט נישט געזאָרגט פאַר דעם? פאַרוואָס האָט די קאָמיסיע פאַר סאָציאַלער הילף זיך נישט אינטערעסירט מיט'ן גורל פון די געפונענע יודישע קינדער? פאַרוואָס ווייסט נישט אַפילו די יודישע קהלה, וואָס מיט די קינדער איז געוואָרען און וואו זיי געפינען זיך? נאָכמעהר, זיי זענען אַפילו נישט פערשריבען אין דער בעפעלקערונגס-רשימה.

מיר האַלטען, אַז די קהלה און דער ראַבינאַט זענען פעראַנטוואָרטליך פאַר דעם לעבען, געזונד און ערציהונג פון די קינדער און פרעגען זיי דעריבער:

וואו געפינען זיי זיך די פאָלגענדע קינדער, צי זענען זיי געיודישט און וואָס האָט די קהלה בדעה צו טון מיט זיי:

1) דעם 28. סעפטעמבער 1926 י. איז אויף וואָלטשאַנסקאַ 67 דורך מיכאל וואַדזשינסקי געפונען געוואָרען אַ יונגעל פון יודישע אָפּשטאַמונג. מ'האָט איהם אַ נאָמען געגעבען יעקב;

2) דעם 13. אַפּריל 1926 איז אויף ניי-ציגעל-גאַס 10 דורך סטאַניסלאַוו האַידיס געפונען געוואָרען אַ יודיש יונגעל פון אַנ'ערך 6 וואָכען אַלט, מ'האָט איהם אַ נאָמען געגעבען יצחק;

3) דעם 14. יולי 1925 איז אויף בזשעזשינער 15 געפונען געוואָרען אַ יונגעל, מ'האָט איהם אַ נאָמען געגעבען אַנשעל;

4) דעם 13. דעצעמבער 1926 איז אויף דרעוונאָווסקי 17 דורך רחל רובינשטיין געפונען געוואָרען אַ מעדעלע אַנדערטהאַלבען יאָהר אַלט. מ'האָט איהר אַ נאָמען געגעבען רחל;

5) דעם 23. דעצעמבער 1926 האָט יאַדוויגאַ קאָמפּעטשעווסקאַ אויף שענקעוויטש 22 געפונען אַ יודיש מעדעלע. מ'האָט איהר אַ נאָמען געגעבען מרים;

6) אויף פראַנציסקאַנער 19 האָט הערש ראָזענבלום דעם 6. יולי 1927 געפונען אַ יודיש יונגעל פון 6 חדשים. מ'האָט איהם אַ נאָמען געגעבען אברהם;

7) אויף אַנדזשעיאַ 1 האָט טשעסיאַ לעווקאָוויטש געפונען אַ יודיש יונגעל פון אַנדערטהאַלבען יאָהר אַלט. מ'האָט איהם אַ נאָמען געגעבען משה;

8) אויף די קהלה טרעפּ האָט יוסף ווילק (פּיעטריקאָווער 180) געפונען אַ יונגעלע 6 וואָכען אַלט. מ'האָט איהם אַ נאָמען געגעבען דוד;

9) דעם 20. מערץ האָט אויף פּאָלודניאָווע 25 פרוי לאה סטגאל געפונען אַ מעדעלע פון 10 וואָכען אַלט. מ'האָט איהר אַ נאָמען געגעבען רחל

מיר וואָלטען נאָך דעם צעטעל געקענט פערלענגערען. ס'וועט אָבער זיין דערווייל גענוג. לויט דער פעראָרדנונג האָט דער „אָפּיעקון", ביי וועמען דאָס קינד געפינט זיך, דאָס רעכט אין פערלויף פון אַ חודש נאָך דער דעציזיע, אָנצוגעבען אַ רעקורס אין וואָיעוואודזטווע אָדער רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט. אַז דאָס קינד זאָל נישט פערעכענט ווערען צו דעם גלויבען. די קינדער געפינען זיך אין קריסטליכען פינדעל-הויז. צי האָט דאָס הויז נישט אַמאָל אָנגעגעבען אַ רעקורס, און וואָס איז פון דעם געוואָרען?

מיר וואַרטען אויף אַ תשובה פון דער קהלה-פערוואַלטונג.

הונדערטער יודישע וועבער-פאַמיליעס דראָהט אַנ'אונטערגאַנג.
אויב יודישע פאַבריקאַנטען וועלען נישט עפענען די מעכאַנישע וועבערייען פאַר די יודישע אַרבייטער.

די יודישע אָפּטיילונג פון טעקסטיל-פעראיין האָט לעצטענס פאָרגענומען אַ ברייטערע אַקציע אויף אַריינצופיהרען יודישע האַנד-וועבער אין די מעכאַנישע פאַבריקען.

נעכטען האָט דער טעקסטיל-פעראיין גערופען אַ פערזאַמלונג פון יודישע קראַפט-וועבער.

אין דער פערזאַמלונג האָבען זיך בעטייליגט אַ גרעסערע צאָהל אַרבייטער, וועלכע האָבען פערטרעטען 32 פאַבריקען מיט אַנ'אַלגעמיינע צאָהל אַרבייטער פון 2740, יודישע אַרבייטער 567, דערונטער מעכאַנישע וועבער נאָר 196, די איבריגע יודישע אַרבייטער זענען בעשעפטיגט אַלס שערער, שטאָפּערינס א. אַ. וו.

דער פעראיינס-סעקרעטאַר פרנס מאָרגענטאַלער האָט אין אַ לענגערער רעדע אָנגעוויזען אויף דעם שרעקליכען מצב פון די יודישע האַנד-וועבער. די אַרבייט אויף די האַנד-שטוהל ווערט פון טאָג צו טאָג אַלץ ווייניגער, די ווינטער- און זומער-טערמינען, וועלכע פלעגען לרוב ווערען אויסגעאַרבייט פאַר דער מלחמה אויף דער האַנד-שטוהל האָבען איצט נישט קיין אָפּזאַץ-מאַרק און די האַנד-וועבערייען ווערען דעריבער לחלוטין איבריג. הונדערטער יודישע וועבער-פאַמיליעס שטעהען דעריבער אויף דער שוועל פון פולשטענדיגען אונטערגאַנג.

דער רעדנער דערמאָנט ווייטער דער אַקציע, וואָס איז געפיהרט געוואָרען פאַר דער מלחמה אויף אַריינצופיהרען יודישע האַנד-וועבער אין די מעכאַנישע פאַבריקען און רופט די פערזאַמעלטע, וועלכע אַרבייטען שוין איצט אין די קראַפט-פאַבריקען, נישט צו פערגעסען די אויסגעבליבענע האַנד-וועבער, וועלכע עס דראָהט צו הונגערן מיט זייערע פאַמיליעס, אויב זיי וועלען זיך נישט אַריינבעקומען אין די קראַפט-פאַבריקען.

ווייטער גיט פרנס מאָרגענטאַלער איבער וועגען די פּראַקטישע מיטלען, וואָס דער פעראיין האָט אָנגענומען, אַזוי האָט זיך די פערוואַלטונג פערשטענדיגט מיט דער געזעלשאַפט „אָרט", אַז פאָרצוג צו לערנען זיך קראַפט-וועבעריי זאָלען האָבען נאָר האַנד-וועבער און אַז „אָרט" זאָל לערנען אָהן אַ געלד-פערגיטיגונג. אויף די ביידע פאָרשלאַגען האָט די פערוואַלטונג פון „אָרט" מסכים געווען. ס'איז אויך דאָ אַ פּראָיעקט וועגען רופען פערזאַמלונג פון שטול- און וועבער-מייסטערס, ווי אויך אַנדערע פאַבריק אָנגעשטעלטע, וועלכע זאָלען אינפאָרמירט ווערען וועגען דער הילף, וואָס זיי דאַרפען געבען די יודישע האַנד-וועבער אויף אַריינצוקומען אין די פאַבריקען.

צום שלוס שטרייכט אונטער דער רעפערענט אַ דערפרעהענדע ערשיינונג, אַז דער אַנטיסעמיטיזם אין די פאַבריקען מצד די פּוילישע אַרבייטער שוואַכט אינגאַנצען אָפּ. אין די מעכאַנישע וועבערייען, וואו עס קומען איצט אַריין יודישע אַרבייטער, איז נישט נאָר, וואָס זיי בעגעגענען נישט קיין מניעה מצד די קריסטען, נאָר פערקעהרט מיטהילף. פערהאַן פאַלען, ווען קריסטליכע אַרבייטער לערנען יודישע אַרבייטען אויפ'ן מעכאַנישען שטול. שלעכט איז דערווייל נאָך מיט אַ טייל יודישע פאַבריקאַנטען, וועלכע לאָזען ביז היינט קיין יודישען וועבער נישט איבערטרעטען די שוועל פון זייער פאַבריק.

דער צווייטער רעדנער ה' ביטשטאָק גיט איבער די בעשלוסען פון דער פעראיינס-קאָמיסיע פאַר איבערפיהרען פון האַנד אויף קראַפט. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז לערנען דאַרף מען זיך מעהר אויף ענגלישע שטול. ווייל אויף די שטול איז לייכטער צו בעקומען אַרבייט. לערנען דאַרף מען זיך פון דריי ביז פיר וואָכען. פאַר לערנען צאָהלט דער פעראיין פון 30 ביז 40 זל. אַ חוץ דעם בעקומט נאָך דער אַרבייטער, וואָס לערנט זיך אויסגעבאָרגט אַ בעשטימטע סומע אויף איבערצוהאַלטען די לערן-צייט.

ה' ראָזענבערג, אַנ'אַלטער קראַפט-וועבער ווייזט אָן אויף דעם טרויעריגען פאַקט, אַז מיט אַזאַ וויכטיגער פראַגע, ווי פּראָדוקטיוויזירען די יודישע מאַסען מוז זיך ביי אונז בעשעפטיגען אַנ'אַרבייטער-פעראיין, די מלוכה און די געזעלשאַפט זענען טויב צו דעם וועה-געשריי פון די אונטערגעהענדע פאַמיליעס.

אין דער ווייטערדיגער דיסקוסיע ווערען אַרויסגערוקט פערשידענע פאָרשלאַגען, ווי למשל, אַז די פראַגע וועגען דעם אונטערגאַנג פון יודישען האַנד-וועבער זאָל בעריהרט ווערען אויף דער זיצונג פון דער טעקסטיל-צענטראַלע מ'זאָל פערקלענערען די סומע פון בעצאָהלען פאַר לערנען. די יודישע פּרעסע זאָל אַריינגעצויגען ווערען אין דער אַקציע א.אַ.וו. די אַלע פאָרשלאַגען זענען איבערגעגאַנגען אַלס מאַטעריאַל צו דער פערוואַלטונג.

צום סוף האָט די פערזאַמלונג אָנגענומען אַ רעזאָלוציע, אַז די אָנוועזענדע פערפליכטען זיך מיט אַלע מיטלען מיטצוהעלפען צום איבערפיהרען יודישע האַנד-וועבער אין די מעכאַנישע פאַבריקען. די פערזאַמלונג האָט אויך אָנגענומען אַ שאַרפען פּראָטעסט געגען די יודישע פאַבריקאַנטען, וואָס וואַרפען אַרויס יודישע אַרבייטער פון זייערע פאַבריקען.

פון שטאָדט-ראַט.
היינטיגע וואָך — 2 זיצונגען.

(—) היינטיגע וואָך וועלען פאָרקומען צוויי זיצונגען פון שטאָט-ראַט: מיטוואָך און דאָנערשטאָג.

מנקרים דראָהען מיט אַ שטרייק.
נעכטען האָבען זיי דעמאָנסטרירט אין קהלה.

נעכטען זענען געקומען צום ועד-הכשרות אין דער קהלה אַנ'ערך 30 מנקרים און איבערגעגעבען זייערע פאָדערונגען. דער ענין שטעלט זיך פאָר אַזוי: שוין מיט עטליכע יאָהר צוריק, איז אין דער קהלה פאָרגעקומען אַ זיצונג פון ועד-הכשרות מיט דער בעטייליגונג פון ראַדזימינער רבי וועגען די מנקרים-פראַגע, דעמאָלס איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז די מנקרים זאָלען בעקומען 20 פּראָצענט פון דער סומע, וואָס קומט איין פון דער שחיטה.

דער ראַבינאַט האָט דערנאָך דעם דאָזיגען בעשלוס רעווידירט און דעם האָנאָראַר פאַר די מנקרים רעדוצירט ביז 10 פּראָצענט פון דער שחיטה די ערשטע צייטען האָט פון די דאָזיגע פּראָצענטער יעדער מנקר געהאַט פון 30 ביז 35 זלאָטעס אַ וואָך. דער ראַבינאַט האָט אָבער צו דער דאָזיגער סומע צוגעגעבען, וואָס אַמאָל מעהר משגיחים און די נאָזשע האָט אָנגעהויבען רעדוצירט צו ווערען ביז 5 זלאָטעס אַ וואָך, מיט דריי חדשים צוריק האָט דער ראַבינאַט אויך אויפגעהערט צו צאָהלען די 5 זלאָטעס אַ וואָך און די מנקרים אויך אויסגעשריבען פון דער קראַנקען-קאַסע. צוליב דעם האָבען די מנקרים נעכטען איינגעאָרדענט אַזאַ אייגענאַרטיגע דעמאָנסטראַציע, אַז מ'זאָל מיט זיי אָנהויבען אונטערהאַנדלונגען וועגען זייערע פאָדערונגען. דער פאָרזיצענדער פון ועד-הכשרות האָט ערקלערט, אַז דער ענין וועט בעטראַכט ווערען אויף אַ זיצונג פון ועד-הכשרות.

די מנקרים ווידער פון זייער זייט האָבען ערקלערט, אַז אויב זייער ענין וועט אין דער נעכסטער צייט נישט ערלעדיגט ווערען, וועלען זיי פערשטרייקען.

אַלפּוילישער צוזאַמענפאָהר
פון דער פליישער-בראַנזשע.

(—) אויף דער לעצטער זיצונג פון אַלפּוילישער פליישער-פערבאַנד אין וואַרשאַ איז בעשלאָסען געוואָרען אויפ'ן 8-טען אַפּריל ה. י. (2-טען טאָג חול-המועד) צוזאַמענצורופען אין לאָדז אַנ'אַלפּוילישען צוזאַמענפאָהר פון דער גאַנצער פליישער-בראַנזשע.

פריידענקער-צוזאַמענפאָהר.

(ב) דעם 8 און 9 אַפּריל וועט אין לאָדז פאָרקומען דער 6-טער צוזאַמענפאָהר פון פריידענקער אין פּוילען. צום צוזאַמענפאָהר וועלען קומען אויך פערטרעטער פון אויסלאַנד.

פלוצלונג געשטאָרבען אַ יוד
בעת דער פאָרשטעלונג אין „אָרט".

(—) נעכטען אין אָוונט האָט בעת דער פאָרשטעלונג אין טעאַטער „אָרט" פּאַסירט אַ זעהר טרויעריגער פאַל.

אין מיטען פון דער פאָרשטעלונג איז פלוצלינג איינעם פון די צושויער נישט גוט געוואָרען, מ'האָט איהם אַרויסגעפיהרט אין וואַרטע-צימער, נאָך איידער די פּאָגאָטאָוויע איז געקומען איז דער פערהלשטער שוין געווען טויט. דער פלוצלינג-פערשטאָרבענער האָט זיך אַרויסגעשטעלט אַלס דער 42 יעהריגער סוחר פון קאָנסק דוד ראָזען. וועלכער האָט געזאָלט ביינאַכט אַהיימפאָהרען קיין קאָנסק. דער טויטער קערפּער איז געבליבען אויפ'ן אָרט ביז'ן אָנקומען פון דער געריכטליך מעדיצינישער מאַכט.

מיט דער לויה פערנעהמט זיך „חסד של אמת".

אַפּטייקען
היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

(ב) ע. עפּשטיין (פּיעטריקאָווער 225), מ. באַרטאָשעווסקי (פּעטריקאָווער 95), מ. ראָזענבלום (ציגעל-גאַס 12), גאַרפיין (וואָסכאָדניאַ 54), י. קאַפּראַוואָסקי (נאָוואָמיעסקאַ 15).

אַ געוועלב מיט אַ צימער
פאַסיג פאַר גאַלאַנטעריע,

ווערט געזוכט. מעקלערס געוואונשען. אָפּפערטען אונטער „T. B." אין אַדמ. פון דער צייטונג.

ז. לאַצקי-בערטאָלדי.

אונזער ערשטער „איך“-דיכטער.

(צו J. סעגאַלאָוויטש'עס 25-יאָהריגער ליטעראַרישער טעטיגקייט).

איך האָב געקענט און געליבט סעגאַלאָוויטש דעם ליריקער, דעם דיכטער פון לייכטען גראַציעזען ליד, וואָס איז נישט אַנדערש ווי

אַ שעהנער קלאַנג,
אַן'אָדלער-פליה פון דעם געדאַנק,
אַ בליק צו נאַכט, א בליק אין תהום
און אַלץ געשמידט אין פערז און ריים,
אַ שטומע טרעהר געמישט מיט חיין,
אַ טרוים, וואָס נאַרט און ווינט אונז איין“.

עָס איז געווען אַ יונגער ליבע. וואָס פאָדערט מען פון דער יונגער? ראָמאַנטיק, בענקשאַפט, אומעט. צו ווייסען די גרויסע, די אויסגעוואַקסענע וועגען דעם אומעט פון דער גוטער, שטרעבענדיגער יונגער? עס איז אַ טעות צו מיינען, אַז ערנסטקייט איז די פריווילעגיע פונ'ם עלטער. דיינע, נישט בעפלעקטע, בענקענדיגע יוגענד איז אָנגעזאָפּט מיט טרויער, מיט דער שרעק פאַר'ן וועלט-סוד און מיט דער אומרוה, וואָס פאָדערט אַ בעשייד פאַר דער וועלט-רעטעניש.

סעגאַלאָוויטש איז געווען פערליבט אין זיין אומעט, וואָס האָט צוגעגעבען אַ בעזונדערען חן זיינע לידער. ער איז געווען דער פּאָעט פון איינזאַמע וועגען און „ווייטיגע אַלייען“. מיר פלעגען דיכטעריש זעהן זיין שאָטען-פיגור אומוואַנדלען אויפ'ן ברעג פון פער'פישופ'טע ימים, וואו מען פאַלט כורעים פאַר'ן פייער-גאָט פון דער אונטערגעהענדיגער זון. מיר האָבען אַריינגעטראַכט זיין ראַר און דין אויסגעצייגענעם סילועט אין אַ פּייזאַזש פון עלענטע פעלדער און סורות'דיגע וועלדער.

ער איז געווען דער דיכטער פון דער נאַכט, וואָס איז פאַר דער יונגער נאָך פערבעהאַלטען אונטער זיבען שלייערס און פישופט אַזוי פיל רייצענדיגע בילדער פאַר דער יוגענטליכער פאַנטאַזיע. סעגאַלאָוויטש האָט מעהר פון אַלצדינג ליב געהאַט די נאַכט.

און איז מען פערליבט אין אומעט, מוז מען בענקען נאָך דער נאַכט, ווען די טיפע שאָטענס פון דער נאַטור ניטען זיך צונויף מיט'ן שאָטען פון דער נשמה און דער אומעט טובל'ט זיך אין אַ בעזונדערער מתיקות, אַ מין דבקות מיט'ן גאָט פון דער פינסטערניש.

בענקשאַפט, ליידען, דערשטיקטער טרויער, מער באָרגענע טרעהרען, צער פון איינזאַמקייט, אַלצדינג איינגעטונקט אין די שוואַרצע שלייערס פון דער נאַכט — אָט האָט איהר זיך די מאָטיווען פון סעגאַלאָוויטשעס „אומעטיגער“ ליריק.

אמת, אין סעגאַלאָוויטשעס לירישען טרויער האָט „עמיץ“ און „ערגיץ“ געשפּילט אַ גרויסע ראָלע. ווער, וואָס, ווען — האָט מען אָפט געקענט פרעגען און ליצני הדור זענען אַרויס מיט טענות נעגען דעם אומבעקאַנטען „עמיץ“, וואָס טרויערט און בענקט נאָך עפּעס, און וואַנדערט אום „ערגעץ“, נישט וויסענדיג פאַרוואָס און פאַר ווען. נאָר איז דאָס גופא נישט דער סימן פון יוגענד?

די יוגענד ליבט „עמיצען“. בענקט נאָך „עפּעס“ און זוכט „ערגעץ“. וואָרום איהר בענקשאַפט שטראָמט אַרויס פון איהר אייגענעם „איך“ און פרעגט נישט קיין קשיות ביי דער סביבה.

יוגענד-ליבע און יוגענד-טרויער איז אָהן מאָטיווען; אויב איהר ווילט, איז דאָס די אמת'ע ליבע, דער אמת'ער צער, די ליבע פון דער נאַטור, דער צער פון דער וועלט, וואָס איז צו ברייט און צו טיף פאַר אַ פירוש המילות.

און אָט סעגאַלאָוויטשעס אויפטו איז געווען, וואָס ער האָט זיך דער ערשטער דערוועגט זינגען לידער וועגען זיין „איך“, וועגען זיין אייגענעם צער, אייגענעם אומעט, אייגענער בענקשאַפט, וואָס ער האָט נישט געזוכט פאַר זיין לייכט-גראַציעזען ליד נישט קיין נאַציאָנאַלע פערטיידיגונג, נישט קיין סאָציאַלע בערעכטיגונג, וואָס ער האָט אַנאַרכיסטיש-אינדיווידואַליסטיש גענומען דעם אייגענעם „איך“ פאַר אַ טעמע פון זיינע לידער.

אַ דער נאַציאָנאַלער און סאָציאַלער תכלית?

איז לאו דוקא, האָט געזאָגט סעגאַלאָוויטש, איך שרייב פאַר זיך און פאַר יענע, וואָס זענען פונקט אַזוי אומעטיג, ווי איך, וואָס בענקען יוגענדלעך און קאָנען געפינען אין מיינע לידער אַ ווידער-קול פון זייער ראָמאַנטישען צער.

זאָלען אַנדערע פּאָעטען קעמפען פאַר נאַציאָנאַלע און סאָציאַלע אידעאַלען, זאָלען זיי פראַוועןן ראַטעווען זייער פאָלק און בעפרייען די מענשהייט, איך וויל זיך אַליין אויסלעבען אין מיינע לידער און זינגען, ווי דאָס פוינעלע זינגט.

איך ליב די נאַכט, דעם טייך, דעם זון-פערגאַנג די ווייסע שוואַנען, ווי קאַשטאַנעס, די בעריאָזע, בעז און יאַסמין. איך האָב געליבט און קאַזמערוש — איך וויל דאָס אַלץ אויסזינגען און אויסדערצעהלען.

און טאַקע מתוך שלא לשמה בא לשמה. סעגאַלאָוויטש האָט זעהר וועלטען געזונגען אויף נאַציאָנאַלע און כאָציאַלע טעמעס און האָט דער־מיט אָהן ספק אַ שטוס געטון אונזער נאַציאָנאַלע יודישע קולטור.

וואָרים אין זיין אָנהויב-צייט האָט נאָך געוועלטיגט דער פילאַנטראָפּישער קוק אויף דער יודישער ליטעראַטור בכלל, און בפרט אויף דער יודישער פּאָעזיע. מען האָט געפאָדערט פון אונזערע פּאָעטען, זיי זאָלען זינגען פאַר'ן כלל און וועגען כלל-זאַכען, דאָס, וואָס מען האָט נויטיג געהאַט פאַר אַנדערע, פאַר'ן צווייטען.

און פאַר זיך אַליין מעג מען נישט זינגען?

יאָ, האָט סעגאַלאָוויטש אויף דעם געענטפערט, און אָנגעהויבען זינגען פאַר זיך און וועגען זיך. ער איז געוואָרען דער ערשטער „איך“-דיכטער פון דער יודישער ליטעראַטור.

מען וועט קומען מיט טענות צום ליריקער סעגאַלאָוויטש, מען וועט נישט געפינען אין איהם די געהעריגע „וואָג“, די נויטיגע אינטערעסאַנטקייט. אָבער דאָס, וואָס ער איז געווען ביי אונז דער ערשטער „איך“-פּאָעט און האָט אונז געזונגען אין אַ לייכטען גראַציעזען שפּילעוודיגען פערז וועגען צאַרטע און נאַכט גע'טובל'טע אומעט-געפיהלען — דאָס וועט קיינער ביי איהם נישט אָפּנעמען און דאָס וועט פערבלייבען זיין פערדינסט פאַר דער יודישער פּאָעזיע.

דער דלות צווישען יודישע עמיגראַנטען,

וואָס זענען אנטלאָפען פון רוסלאַנד קיין בערלין.

פון יעקב לעשצינסקי.

בכלל איז נישט זעהר גוט צו זיין אַ קבצן; טויזענט מאָל ערגער אָבער איז ווערען אַ קבצן. און בערלין האָט אַ גאַנץ פעקעל אַזעלכע געוועזענע קבצנים — געוועזענע באַנקירען, פאַבריקאַנטען, דאָקטוירים, אינזשענערען, יוריסטען, זשורנאַליסטען און פון אַ סך אַנדערע גוטע און פעטע פרנסות, וועלכע האָבען אַמאָל אין רוסלאַנד געגעבען גוט צום לעבען. האָט אָבער רוסלאַנד אַרויסגעוואָרפען מיליאָנען מענשען און צווישען זיי נישט וועניג צעהנדליגער טויזענדער יודען. ווער עָס איז געלאָפען פון פּאָגראָמען, ווער פון די באָלשעוויקעס, ווער צוליב מאַטעריעלער נויט אָדער הונגער, ווער צוליב פּאָליטישע מאָטיווען און ווער פשוט, כדי צו ראַטעווען זיך און צו ראַטעווען די קינדער.

בעת מען איז געלאָפען איז קיין צייט נישט געווען צו טראַכטען, וואָס וועט אַרויסקומען פונ'ם לויפען, וואָס וועט מען טרעפען אין נייעם לאַנד — אַ היים צי אַ שטיף-היים? צו גרויס איז געווען די שרפה אַרום און אַרום, אַז מען זאָל אין זינען האָבען קשיות, ווי אַזוי וועט מען לעבען און פון וואָס וועט מען לעבען אין דער פרעמד; דער חלף איז געלעגען אויפ'ן האַלז, איז מען געלאָפען — און נאָט וועט אַרויספיהרען.

האָט ער טאַקע אַ סך אַרויסגעפיהרט. ער האָט אָבער אַ טבע, דער גוט-האַרציגער רבונו של עולם, אַז ער העלפט דוקא יענע, וועלכע קענען זיך גוט שטופען, וועלכע האָבען גוטע עלענבויגענס און קריכען דורך, ווי זאָגט דאָרטען אשר מיט דער לאַנגער נאָז ביי מענדעלע מוכר ספרים: קען מען נישט אַריין דורך דער טיהר, געהט מען דורכ'ן פענסטער! זענען געווען צווישען די אַנטלאָפענע נישט וועניגע, וואָס האָבען אַרויסגעוויזען זייערע טאַלאַנטען אויף שטופען זיך און דורכשטופען זיך אפילו אין דער פרעמד; די מעהרהייט אָבער האָט פערלוירען די ראָזיגע טאַלאַנטען איהרע און מאַטערט זיך און הונגערט און געהט ממש אונטער.

און מאַטערען זיך און הונגערען אין דער פרעמד איז טאַקע נאָך אַמאָל טויזענט מאָל שווערער און טראַגישער, ווי אין דער היים. קיינער קען דיך נישט און וויל דיך נישט קענען — דו ביסט אַ נישט-געבעטענער גאַסט, אַן'אָנגעוואָרפענער בכלל, אַן'איבעריגער, און ווער'מעם ראַגה איז דאָס, אַז דו האָסט דריי טעג נישט געגעסען און דריי טעג נישט געגעבען די קינדער צו עסען. און פאַלען אין גאַס טאָר מען נישט אין בערלין — מען לויפט באַלד אונטער און מען טראָגט דיך אַוועק. די בערלינער גאַסען זענען געמאַכט נאָר פאַר מענשען, וואָס קענען גיך לויפען, וואָרים די אויטאָמאָבילען יאָגען נאָך און מען מוז אַנטלויפען פון זיי ווי פון אמת'ן מלאכי חבלה.

און אַז דו האָסט בעקאַנטע און אפילו פריינד אין בערלין, זענען זיי דאָך אויך פרעמדע, דאָס הייסט אויך אָנגעלאָדענע מיט צרות און אָנגעזויגטע מיט פיין און יסורים.

האָבען פיל זיך אויסגעדרעהט און אַריינגעדרעהט — ווער ס'האָט זיך אַריבערגעכאַפּט פון יענער זייט ים, ווער ס'האָט זיך אַריינגעכאַפּט אין אַ דייטשען געשעפט, ווער אויף אַ שטעלע און ווער ס'האָט געמאַכט גוטע געשעפטען זעלבסטשטענדיג — דאָס זענען געווען די גליקליכסטע; נאָך זיי קומען די, וועלכע האָבען זיך ווי ס'נייט איז אויסגעדרעהט: די פרוי אָדער עלטערע טאָכטער איז געוואָרען אַ מאָדיסטקע אָדער אַ קעלנערקע און פערדינט און ברענגט אַהיים, און דער שטאָלצער מאַן, אָדער פאָטער, וואָס האָט אין פעטערבורג אָדער קיעוו געדרעהט אַ וועלט, געקנאַקט און געהוליעט און געוואָרפען מיט טויזענטער, קוקט געבעך אַרויס אויפ'ן שטיקעל ברויט, וואָס די איינציגע טאָכטער ברענגט, און וואַרנט זיך מיט'ן ראָזיגען ברויט, וואָס איז אי ביטער אי זיס.

אַט איז אַ צעטעל פון די, וואָס האָבען זיך ווי ס'נישט איז אַרויסגעדרעהט: אַ געוועזענער דאָקטאָר וואָס האָט געהאַט אַ קליניק און אַ גאַנץ גרויסער שטאָדט אין רוסלאַנד און האָט דרייסיג יאָהר פּראַקטיצירט, געווען פּאָפּולער און געליבט ביי דער בעפעלקערונג, טראָגט אַרום צווישען בעקאַנטע זאָקען, מענערשע און ווייבערשע, נאָז-טיכלעך, זאָקען-בענדלעך, זייף, צייהן-בערשטלעך, און ער מאַכט גוט. צוערשט פלעגט ער רויט ווערען ביים אַריינגעהן צו אַ בעקאַנטען מיט טשעמאָדאַן, פלעגט פריהער פערפיהרען אַ שמועס וועגען פערשידענע זאַכען און וואַרטען ביז יענער וועט אַליין פערשטעהן, אַז מען מוז עפּעס קויפען. מיט דער צייט אָבער האָט ער זיך אַזוי אויסגעלערנט די מלאכה, אַז ביים אַריינגעהן עפענט ער גלייך דעם טשעמאָדאַן און לייגט אַרויס זיינע סחורות, כדי צו צורייצען די אַפּעטיטען פון די מעגליכע קונים. און ער האָט מיר גאַנץ אָפען ערקלערט, אַז וואַרטען אויף כבוד טאָר מען נישט, ווייל אַלע בעקאַנטע האָבען זיך געמאַכט אַ מאָדע רעדען צעהן שאָק און וועגען זאָקען אָדער זייף רעדמאַהנען זיי זיך נאָרנישט אַ שמועס צו טון.

און אָט איז אַ געוועזענער זשורנאַליסט פון אַ גרויסער פעטערבורגער צייטונג, טראָגט ער אַרום שאָקאָלאַד און אַנדערע זיסיגקייטען און האָט שוין אויך קונים צווישען די דייטשען — ער האָט נאָר אַ גרויסען ערפאָלג און פערדינט מעהר פון 100 מאַרק אַ וואָך, דאָס הייסט מעהר פון 25 דאָלאַר אַ וואָך. פאַרוואָס האָט ער אַן'ערפאָלג? דייטשען האָבען ליב אַ סך צו רעדען וועגען רוסלאַנד, וועגען איהרע שרייבער. בעזונדערס וועגען דאָסטאָיעווסקי'ן און גאָרקי'ן, וועגען יעסענין'ען און ראָמאַנאָוו'ן, און וועגען רוסישער קונסט, און וועגען דער רוסישער ווילדער בעצויבערענדיגער נאַטור, און וועגען די ווילדע באָלשעוויקעס, וואָס ציהען אַזוי און רייצען אַזוי די פאַנטאַזיע און וועגען אַלץ, וואָס האָט אַ שייכות צו רוסלאַנד. און דער טאַלאַנטפולער רוסישער זשורנאַליסט פון אַ קליין יודיש שטעטעלע אין קאָוונער גובערניע, וואַלעוועט נישט קיין רייד און דערצעהלט זיי אַ סך מעשיות, אבי זיי זאָלען עסען וואָס מעהר שאָקאָלאַד. די ראָזינע רוסישע טעמע איז איהם אָבער אַזוי נמאס, אַז ער טרוימט וועגען דעם טאָג, ווען ער וועט פריי ווערען פון די קעלבערנע אוינען פון די גראָבע דייטשקעס, און וועלכע ער דאַרף אַרויסרופען התפעלות פאַר דער רוסישער קולטור, כדי פטר'ן מעהר מיט אַ פאָר פעקלעך שאָקאָלאַד.

און אָט איז אַן'אינזשיניער פון רוסלאַנד, וואָס האָט געהאַט אַ גאַנץ גרויסען קאַנטאָר פון מאַשינען און אַ פערטרעטערשאַפט פון אויסלענדישע פירמעס און האָט בעוואָרנט עטליכע רוסישע גובערניעס מיט אַגראַר-מאַשינען, און איצט טראָגט ער אַרום עלעקטרישע לעמפלעך — און ווען איך בעגעגען איהם אין זיין קורץ פאַלטאָ'עכל, וואָס ווערט ווי קירצער פון יאָהר צו יאָהר, מיט די בלאַסע ליפען און שוואַרצע וואָנסעס, מיט די איינגעגראָבענע טיף-קלוגע, אָבער שטאַרק אויסגעלאָשענע אויגען, לייען איך אויף זיין פּנים די גרויסע ביטערע קשיא: עד מתי? ביז וואַנען איז דער שיעור זיך מוטשען? און וואָס איז דער תכלית פ ונרעם מוטשען זיך? און צוליב וואָס?

דאָס זענען אַלץ די גליקליכסטע, די, וואָס האָבען עפּעס, פערדינען עפּעס, וועניג, מיט מאַטערניש, מיט בזיון, מיט בלוט-צאַפּעניש, אָבער מען איז אָפּט זאַט, נישט כסדר און געוויס נישט תמיד, אָבער דאָך טרעפט, אַז מען איז זאַט.

אָבער וויפיל זענען געבליבען, וואָס קענען נישט אַרומטראָגען זאָקען, שאָקאָלאַד, זייף און לעמפלעך?

און וויפיל קענען די עטליכע הונדערט רוסישע יודען, וואָס האָבען פרנסה, אויסקויפען זאָקען און לעמפלעך? וואָרים סוף כל סוף מוז מען דאָך געהן צו בעקאַנטע אָדער צו בעקאַנטע פון בעקאַנטע און נישט צו דייטשען. און דאָ ערשט נעהט אַוועק אַ צעטעל אינוואַלידען, אַלטע לייט, בכלל מענשען-אינוואַלידען, ווייל אין דער נייער סביבה, אָהן שפּראַך-קענטעניש, אָהן געלד, אָהן גרויסע פיזישע כחות, אַן'אויסגעמאַטערטער פון די רוסישע געשעהעניש, אַן'אויסגעהונגערטער אין בערלין, ווי-זשע זאָל מען נישט ווערען קיין אינוואַליד? און אלמנות! און אלמנות מיט קינדער? און קראַנקע — ווי קען מען נישט קראַנק ווערען, ווען געקומען איז מען מיט צוטרייסעלטע, צובראָכענע נערווען און שוין זיבען אָדער אַכט יאָהר, אַז מען לעבט אין נויט און רחקות און אָהן האָפענונג, אַז ס'זאָל בעסער ווערען און אָהן איין שטראַהל ליכט?

בערלין וואָלט נישט געווען קיין יודישע שטאָט, ווען ס'זאָל דאָרטען נישט זיין קיין קאָמיטעט וואו יודען זאָלען אָפּטראָגען די פעקלעך צרות און אויסגיסען זייערע שווערע הערצער. האָבען מיר טאַקע דאָ אַזאַ קאָמיטעט, און אין זיין שפּיץ שטעהט אַ יוד מיט אַ ווייך און ברייט האַרץ און מיט אַן'אמת ליכטיגער נשמה, דער בעקאַנטער דר. טייטעל, דער דר. טייטעל, וואָס איז געווען אין רוסלאַנד ביים צאַרישען רעזשים דער איינציגער יודישער ריכטער און ער האָט אונטערגעשטעלט אַ בעכער, וואו צו גיסען זייערע טרעהרען.

אָט ליגט פאַר מיר אַ פעקעל ביטעס: אַ פרוי פון אַ דאָקטאָר שרייבט: מיין מאַן איז נישט לאַנג געשטאָרבען; מיין טאָכטער, וואָס וואָלט געקענט פערדינען, איז קראַנק און מוז זיך היילען: ראַטעוועט וואָרים מיר געהען אונטער. אויב איהר וועט נישט נעבען אויף דירה-געלד, וועל איך מיט מיין טאָכטער אין צוויי וואָכען אַרום אַרויסגעוואָרפען ווערען אויפ'ן גאַס. האָט רחמנות אויף צוויי הילפלאָזע פרויען און לאָזט זיי נישט פאַלען!

נומער צוויי — מיין זוהן האָט געפונען אַ שטעלע אין אַ מאַגאַזין, נאָר ער האָט נישט קיין פיינעם מאַנטעל, כדי צו געהן אויף דער שטעלע. האָט רחמנות און לייהט מיר 50 מאַרק אויף אויסצוצאָהלען — איהר וועט אָפּראַטעווען צוויי אומגליקליכע נפשות פון הונגער! אונטערגעשריבען אויך אַ פרוי.

אָט שרייבט אַ פעלדשערקע: שוין באַלד אַ יאָהר ווי איך זיץ אָהן אַרבייט; האָב געליטען און געשוויגען. מעהר קען איך נישט איבערטראָגען! העלפט מיר גובר זיין מיין פערצווייפלונג!

אָט שרייבט אַ פרוי פון אַן'אַרטיסט, וואָס דער מאַן איז נישטאָ אין בערלין: איך האָב שוין דאָ בעקומען איינמאָל שטיצע און איך שעהם זיך בעטען נאָך אַמאָל, אָבער מיין נויט טרייבט מיר. איך ווייס, אַז ס'זענען דאָ גענוג נויטבעדערפטיגע, אָבער מיין לאַגע איז אַ פערצווייפעלטע און נאָר איהר קענט מיך דערהאַלטען ביים לעבען. העלפט מיר איבערשלעפען די ווינטערדיגע חדשים! זאָגט מיר נישט אָפּ! פרעגט ביי פּראָפעסאָר זאַקס, וועט ער אייך דערצעהלען, ווי איך לעב.

און אַזוי ווייטער און אַזוי ווייטער. ממש אַ נעסט פון טרעהרען און צרות. און וויפיל יודישע טעכטער האָבען זיך אויסגעגליטשט און אַוועק אין גאַס זיך פערקויפען, אבי ברענגען די הונגעריגע קינדער אָדער די אַלטע הונגעריגע עלטערען אַ שטיקעל ברויט! און וויפיל הונגערען יאָהרען, קומען אויס טאַקע נאָר מיט טרוקען ברויט און שווייגען און זאָגען נישט אויס!

דאָס לעבען האָט צוריבען אַ מאַסע מענשען, וואָס האָבען אין דער אַלטער היים געלעבט אַ רייך לעבען, און דאָ געהען זיי ביסלעכווייז אויס, צאַנקען אויס, קוים וואָס זיי האַלטען זיך אויף די פיס.

אוקראַינישע יונגע קאָמוניסטען טרייבען אַרויס יודישע פון יוגענד-קלובען.

כאַרקאָוו (י.ט.א.) אונטער דער איבערשריפט „שווערע בעציהונגען צווישען די אוקראַינישע און יודישע קאָמוניסטען אין אָרינין“ ברענגט די יודישע קאָמוניסטישע יוגענד-צייטונג „רויטע גוואַרדיע“ אַ בעריכט פון דעם שטעטעל אָרינין, קאַמענעצער געגענד, אין וועלכען עס ווערט דערצעהלט, אַז די אוקראַינישע יונגע קאָמוניסטען ווילען נישט ליידען ווען זייערע יודישע חברים קומען אין דעם אָרטיגען קאָמוניסטישען קלוב.

די צייטונג גיט איבער, אַז ווען יודישע יונגע קאָמוניסטען זענען געקומען נאָך אַ גאַסען-מיטינג אין קלוב אַריין, האָבען די אוקראַינער אויסגעדריקט אומצופרידענהייט און פערלאַנגט מען זאָל די יודישע יוגענד אַרויספיהרען פון זאַל. „אַזוינע פאַלען קומען פאָר נישט צום ערשטען מאָל“ פערענדיגט די צייטונג דעם בעריכט.

קאַמפּאַניע געגען „ברית-מילה“ אין סאָוויעט-רוסלאַנד.

ריגע (י.ט.א.) פון כאַרקאָוו טיילט מען מיט וועגען אַן'ענערגישער קאַמפּאַניע געגען „ברית-מילה“, וועלכע ווערט אָנגעפיהרט דורך ד"ר גלאַזער און פּראָפ. קודרונזאָן. אויף אַ מאַסען-פערזאַמלונג, וואָס איז פאָרגעקומען אין כאַרקאָוו האָבען די ביידע איניציאַטאָרען פון דער אַקציע גערעדט רעדעס וועגען דער שעדליכקייט פון „ברית מילה“ פון היגיענישען שטאַנדפּונקט. אַלס אָפּאָנענט אויף דער דאָזיגער פערזאַמלונג איז אַרויסגעטרעטען דער כאַרקאָווער מוהל פישער.

Dr. RACHELA LEWI
ספּעצ. פאַר קינדער-קראַנקהייטען
פאַנסקאַ 24, טעל. 42-72.
נעמט אָן פון 2 ביז 4 נאָכמיטאָג.

קריסטליכע מײדעל דערשיסט אַ יודישען דאָקטאָר.

בלוטיגע ליבעס=דראַמע, וואָס האָט זיך אָפּגעשפּילט אין בודאַפּעשט, אונגאַרן. - דער דאָקטאָר איז אַ געוועזענער ישיבה=בחור און ער האָט שטודירט מיט דער הילף פון דעם קריסטליכען מײדעל.

דער לעצטער אַקט פון אַ בלוטיגער ליבעס-טראַגעדיע האָט זיך יעצט אָפּגעשפּילט אין שאָטנאָקיל, אונגאַרן.

פאַר'ן געריכט איז געשטאַנען אָנגעקלאָגט אין מאָרד, אײנע פון די שעהנסטע אונגאַרישע פרויען. דאָס מײדעל, אַ קריסטין, מיט'ן נאָמען עטעלאַ שאַטלאַש, האָט דערשאָסען אין מיטען גאַס איהר חתן, אַ בעקאַנטען יודישען דאָקטאָר פון בודאַפּעשט, עמעריק ברייער.

דאָקטאָר עמעריק ברייער האָט געשטאַמט פון אַ פרומער יודישער פאַמיליע, זײן פאָטער איז געווען אַ שוחט, פון דער מוטער'ס צד איז ער געווען געקנאָטען פון רבנים. ער האָט אין דער יוגענד געלערענט אין אַ ישיבה און ער איז געווען אַן עילוי. זײן פאָטער האָט געדענקט צו מאַכען פון דעם געראָטענעם ישיבה-בחור אַ רב, אָדער ווייניגסטענס אַ שוחט.

אָבער ער האָט געהאַט אַ טעות. אפרים האָט נישט געוואָלט זײן נישט קײן רב און נישט קײן שוחט. ער איז געזעסען אין דער ישיבה און געלערענט געשמאַק גמרא האָט ער צווישען די טאָוולען פון דער גמרא געהאַלטען בגנבה אַ „טריפה-פסול", אַ בוך פון וועלטליכער וויסענשאַפט, הייסט עס, און ער האָט אין דעם „טריפה-פסול" פלייסיג שטודירט.

אײנמאָל האָט מען איהם געכאַפּט בײ דער „גנבה", האָט מען איהם גאַנץ פײן אָפּגעשמיסען און אַרויסגעוואָרפען פון דער ישיבה. אָבער אפרים'ס פאָטער, דער שוחט, רב משה יוסף, האָט אײנגעלעגט וועלטען, ער איז געלאָפען צו רבנים און צו גוטע יודען ביז ער האָט 'ווידער גע'פּועל'ט און מען האָט אפרים'ן ווידער אַרײנגענומען אין ישיבה.

אפרים האָט פערשפּראָכען צו ווערען אַ לײט. אָבער ער האָט זײן פערשפּרעכען נישט ערפילט. וואָרום עס איז אַוועק אַ קורצע צײט און מען האָט אפרים'ן ווידער געכאַפּט. דאָס מאָל אָבער נישט מיט קײן טריף בוך, נאָר מיט נאָך עפּעס ערגערס, וואָס עס איז אַזש אַ שאַנדע צו דערצעהלען אַזאַ זאַך פון אַ פרומען ישיבה-בחור. מען האָט איהם נעמליך געכאַפּט פּשוט מיט אַ מײדעל, און נישט גלאַט מיט אַ מײדעל, נאָר מיט אַ גוי'עש מײדעל, מיט אַ שיקסעל הייסט עס, מיט דער טאָכטער פון אַ גוטבעזיצער, מיט דער שעהנער זעכצען-יאָהריגען שיקסעל עטעלאַ שאַטלאַש, און כאָטש אפרים איז שוין דאַמאָלס געווען אַ בחור פון אַ יאָהר אַכצעהן-צוואַנציג האָט משה יוסף גענומען אַ שטעקען און זײן בן-יחיד'ל גוט אָנגעבראָכען די בײנער, ווי עס געהער צו זײן.

דער שוחט וואָלט אפשר נישט געווען געהאַט קײן גרונד צו זײן אַזוי פערצווייפעלט, ווען מיט זײן בן יחיד וואָלט נישט געווען געטראָפען נאָך אַן ערגערי אומגליק. עס האָט זיך נעמליך אַרויסגעשטעלט, אַז ער, דער שוחט, איז געוואָרען כמעט אַ זיידע. וואָרום דאָס קריסטליכע מײדעל, מיט וועלכער זײן זוהן האָט געשפּילט אַ געהיימע ליבע האָט געבוירען אַ קינד און דער פאָטער פון דעם קינד איז געווען נישט קײן אַנדערער ווי אפרים דעם שוחט'ס זוהן.

און יעצט האָט זיך אָנגעהויבען די טראַגעדיע:

דער שוחט, רב משה האָט נישט געקאָנט איבערטראָגען די בושה און די צרות פון זײן זוהן, וועלכען מען האָט אַרויסגעוואָרפען פון דער ישיבה און אַרײנגעלעגט אין חרם. האָט זיך דער שוחט אַהינגעלעגט, געקרענקט אַ קורצע צײט און איז געשטאָרבען.

אײנמאָל האָט זיך דער ישיבה-בחור, אפרים ברייער, געפונען אין דעם שטעטעל רעוואַני, אין אונגאַרן, אַלס גאַסט בײ זײנעם אַ קרוב, דאָס הייסט, נישט אַזוי אַלס גאַסט, ווי אַלס חתן-בחור. וואָרום ער איז געקומען אָנקוקען אַ כלה, טאַקע זײן פעטער'ס מײדעל. מען ווייסט נישט צי מלכה'לע איז איהם געפעלען געוואָרען צי נישט, כאָטש זי איז געווען אַ זעהר שעהן מײדעל מיט שוואַרצע פײערדיגע אויגען און מיט שוואַרצע צעפּ ווי די נאַכט. זיכער אָבער איז, אַז עס האָט שוין בײ זײ געזאָלט זײן תנאים.

הכלל, מען האָט זיך שוין געריכט צו ברעכען טעלער, אָבער פּלוצלינג האָט דער חתן חרטה בעקומען אויפ'ן שידוך.

— וואָס איז?

— גאָר נישט!

דער חתן האָט אומגערערעהט דעם דישעל און זיך אומגעקעהרט אַ היים. עס געפעלט איהם נישט דער שידוך, האָט ער ערקלערט. מענשען האָבען זיך אַרײנגעלעגט: סטײטש? רויבער, מערדער, גזלן, וואָס רו ביזט! מען נעהמט און מען פערשעהמט אַ יודישע טאָכטער? נעם און ווער אַ חתן און אַנ'עק האָט עס גענומען! וועט זײן אַ סוף צו דער געשיכטע! מען מוז דאָך אַמאָל ענדיגען צי נישט?

האָט ער זיך אָבער אײנגעשפּאַרט: — ניין! — האָט ער גע'טענה'ט — ניין און טויזענד מאָל ניין. עס געפעלט איהם נישט די כלה און גאָה רוף איהם קנאַק-ניסעל.

ערשט שפּעטער האָט מען זיך דערוואוסט פון דעם בראָך, אַז אפרים ברייער דער פרומער יונגערמאַן, דער ישיבה-בחור, האָט אײנמאָל, ווען ער איז געגאַנגען שפּאַצירען אונטער דער שטאָט איבער די גרינע פעלדער מיט זײן בעשערטער מלכה'לען, מיט וועלכער ער האָט שוין געדאַרפט אַ חתן ווערען, האָט ער פּלוצלונג דערזעהן געהן שפּאַצירען אַ שענערע מײדעל פון מלכה'לען, אַ בלאָנדע, מיט בלאָנדע צעפּ ווי סנאָפּעס, מיט בלויע אויגען ווי שטיקער הימעל און אַ ליכטיג פּנים ווי די זון אין תמוז. דאָס איז געווען דעם קריסטליכען גוטבעזיצער'ס טאָכטער עטעלאַ שאַטלאַש.

אויף מאָרגען בײנאַכט איז שוין אפרים אַליין געגאַנגען שפּאַצירען אונטער דער שטאָט אָהן זײן מלכה'לען. און ער האָט ווידער בעגעגענט דעם גוט-בעזיצערס טעכטערל, האָט מען זיך בעקענט, מען האָט פערפיהרט אַ געשפּרעך און צווישען דעם ישיבה-בחור און דער קריסטליכער מײדעל האָט זיך ענטוויקעלט אַ הייסע ליבע, נאַטירליך, אין געהיים.

עטעלאַ שאַטלאַש, דעם גוטבעזיצער'ס טאָכטער איז געווען אַ רײכע גוי'אישע יתומה'לע. זי האָט גע'ירשה'ט פון איהר פאָטער דעם גוט (פאַרם) אין רעוואַני און זי האָט אַליין בעל-הבאַטעוועט איבער אַ גרויסען פערמעגען. צוליב וואָס עס איז אַזוי שטאַרק דעם רײכען קריסטליכען מײדעל, עטעלאַ שאַטלאַש, געפעלען געוואָרען דער אָרימער ישיבה-בחור? קען מען נישט וויסען. אַ פאַקט איז אָבער, אַז נאָכדעם ווי מע האָט אפרים'ן אַרויסגעוואָרפען פון דער ישיבה, האָט דאָס קריסטליכע מײדעל איהר געליבטען געגעבען גרויסע סומען געלד, אַז ער זאָל אַוועקפאָרען קײן בודאַפּעשט און נעהמען שטודירען וועלטליכע וויסענשאַפט.

געקומען קײן בודאַפּעשט האָט אפרים ברייער זיך גע'שמד'ט און געוואָרען אַ דאָקטאָר.

האָט מיט דעם דאָקטאָר ברייער, וועלכער האָט שוין אין זײן האַרצען גענומען חרטה האָבען פאַר וואָס ער האָט זיך גע'שמד'ט און פאַר וואָס ער האָט געטריבען זײן אַלטען, פרומען טאַטען, דעם שוחט אין דער ערד אַרײן. פּאַסירט פאָלגענדעס:

אין מאָל האָט מען דעם דאָקטאָר אין מיטען נאַכט גערופען צו אַ קראַנקען, צו אַ מײדעל, וועלכע איז פערשלאָפט געוואָרען און וועלכע האָט געוואוינט אין אַן אָרים יודיש געסעל אין בודאַפּעשט.

אַז דער דאָקטאָר ברייער איז אַרײנגעקומען אין דער יודישער שטוב צו דער קראַנקער מײדעל און גענומען זי אונטערזוכען, האָט ער צו זײן גרויסער איבערראַשונג אויסגעפונען, אַז דאָס מײדעל איז די טאָכטער פון זײן קרוב, אַז זי איז יענע זעלביגע מלכה'לע מיט וועלכער ער האָט צוריק מיט עטליכע יאָהר געזאָלט אַ חתן ווערען און זי פערלאָזט דעמאָלט צוליב דעם, ווייל ער האָט זיך דערמאָלט פערליבט אין זײן איצטיגער כלה, דעם קריסטליכען מײדעל עטעלאַ שאַטלאַש. דאָקטאָר ברייער איז איבערראַשט געוואָרען. ער האָט באַלד אויסגעפונען, אַז מלכה'לע געפינט זיך אין בודאַפּעשט זינט די לעצטע יאָהרען אַלס הויזמאַכערין בײ איהר דער אַ שוועגערין און זי קרענקעלט כסדר.

— עס האָט מיט איהר אַמאָל געטראָפען אַנ'אומגליק, — האָט דעם דאָקטאָר דערצעהלט די שוועגערין, וועלכע האָט דעם דאָקטאָר ברייער קײנמאָל נישט געזעהן און איהם נישט געקאָנט — זי איז אַמאָל געווען פערליבט אין איהרען אַ קרוב, אַ שעהנעם יונגענמאַן מיט'ן נאָמען אפרים, מיט וועלכע זי האָט שוין געזאָלט ווערען אַ כלה, אָבער פּלוצים איז ער אַנטלאָפען פון איהר אין יענעם מאָג ווען מען האָט שוין בעדאַרפט שרײבען תנאים. ער האָט זיך גע'שמד'ט און ער איז אַ חתן געוואָרען מיט אַ קריסטין, און זינט דעמאָלט איז דאָס מײדעל געבליבען אומגליקליך — האָט דערצעהלט ווייטער די שוועגערין דעם דאָקטאָר. זי האָט זיך אַזוי שטאַרק גענומען איהר אומגליק צום האַרץ, מלכה'לע, — האָט ווייטער דערצעהלט די שוועגערין, — אַז זי איז אַזש קראַנק געוואָרען און זי קרענקט פון דעמאָלט אָן.

דער דאָקטאָר ברייער איז געוואָרען אוים מענש די געשיכטע האָט איהם נישט געגעבען קײן רוה, נישט בײטאָג און נישט בײנאַכט. דאָס געוויסען האָט איהם גענומען שרעקליך פּלאָגען. ער איז אַלע טאָג געקומען בעהאַנדלען די קראַנקע און אײנמאָל ווען ער איז געווען אַליין מיט דער קראַנקער אין צימער האָט ער זיך איהר גענעבען צו דערקענען:

— מלכה'לע, — האָט ער אויסגעשריגען — דו ווייסט ווער איך בין?

— יאָ, איך וויים, — האָט די קראַנקע שוואַך געענטפערט מיט אַ גליקליכען שמייכעל אויף די ליפּען.

— דו האָסט מיך דערקענט?

— געוויס, האָב איך דיך דערקענט. דו ביזט אפרים ברייער, מײן אַמאָליגער חתן.

— פאַר וואָס זשע האָסטו באַלד נישט געזאָגט?

— איך האָב דיך נישט געוואָלט ערגערען. איך וויים, אַז דו ביזט יעצט אַנ'אַנדערער מענש... דו געהערסט צו אַנ'אַנדערער רעליגיאָן...

— מלכה'לע, האָסט מיך נאָך ליב? האָב מיך כאָטש אַביסעלע ליב! זאָג, רעד, פאַר דיר וועל איך אַלעס טון.

— יאָ, יאָ, מײן טײערער אפרים.

— נו, איצט מלכה'לע דאַרף מען זעהן, אַז דו זאָלסט באַלד געזונד ווערען, וועט שוין אַלעס גוט ווערען.

— געלויבט איז גאָט פאַר זײן גרויסען חסד — האָט מלכה'לע אַ זיפץ געטאָן. — גרוים וועגען גאָט'ס נסים...

און דאָקטאָר ברייער'ס האַרץ איז צוזאַמען מיט'ן רחמנות און מיט'ן געוויסען אויך ערוואַכט די אַלטע ליבע צו מלכה'לען און דאָס ערשטע, וואָס ער האָט געטון איז געווען דאָס, אַז ער איז גלייך אַרײן צום רב און זיך ווידער מגייר געווען. ער איז געוואָרען צוריק אַ יוד.

איצט איז מלכה'לע באַלד געזונד געוואָרען. זי האָט בעקומען פאַרב אין די בעקלעך און איהרע שוואַרצע אויגען האָבען גענומען ווידער לייכטען ווי דימענטען.

און יעצט איז דער דאָקטאָר ברייער מיט מלכה'לען אַ חתן געוואָרען און עס האָט שוין געזאָלט פאָרקומען די חתונה.

אָבער דאָ האָט פּאַסירט דאָס גרויסע אומגליק.

עטעלאַ שאַטלאַש האָט געהערט, וואָס עס האָט פּאַסירט מיט איהר חתן אין בודאַפּעשט, ווי ער האָט זיך צוריק מגייר געווען און ווי ער איז אַ חתן געוואָרען מיט אַ יודיש מײדעל און זי פערלאָזען.

— ניין, אַזאַ שאַנדע וועט זי נישט איבערטראָגען... דאָס וועט זי איהם נישט שווייגען! נקמה מוז זי נעהמען פון דעם פאַלשען חתן, נעהמען נקמה...

— האָט זי געזאָגט צו איהרע בעקאַנטע:

— דורך מיר איז ער געוואָרען אַ מענש. איך האָב איהם געגעבען געלד צום שטודירען און איצט פערלאָזט ער מיך... איך האָב דאָך אַ קינד פון איהם, אָ, דאָס וועט איהם קאָסטען טײער!...

און ריכטיג. ווען דער דאָקטאָר ברייער האָט זיך אײנמאָל געפונען אין דעם שטעטעל רעוואַני, וואו מלכה'לעס עלטערען האָבען געוואוינט און וואו עס האָט אויך געלעבט אויף איהר פאַרם זײן געוועזענע קריסטליכע כלה, האָט פּאַסירט דער אומגליק. ווען דער דאָקטאָר ברייער איז געגאַנגען אין גאַס מיט מלכה'לען איז זײ אַנטקעגען געקומען עטעלאַ שאַטלאַש:

— נו, מזל טוב דיר, דו שורקע, נאַריר!...

און עטעלאַ שאַטלאַש האָט אַרויסגעכאַפּט אַ רעוואָלווער פון אונטער איהר שוואַרצען שאַל און אַרײנגעשאָסען דרײ קוילען אין דאָקטאָר ברייער'ס קאָפּ.

דער דאָקטאָר איז אַנידערגעפאַלען אין מיטען גאַס אין אַ טײך בלוט.

מלכה'לע האָט געמאַכט אַ געוואַלד. מענשען זענען זיך צוזאַמענגעלאָפען אָבער דאָקטאָר אפרים ברייער איז שוין געווען טויט. ער איז געשטאָרבען אויפ'ן שטעל. עטעלאַ שאַטלאַש איז אַרעסטירט געוואָרען און איצט איז פאָרגעקומען איהר פּראָצעס.

זי איז פערורטיילט געוואָרען צו פינף יאָהר טורמע.

מ—ה.

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.

קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7 עטם אויך אין אין לעמשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

Dr. RÓŻANER

ספּעציאַליסט פאַר הויט-, וועענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע.

היילונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע

Dzielna 9 (Narutowicza), tel. 28-93.

נעמט-אָן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3 - 4

וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

אין הויף פון לעצטען צאַר.

טאָג-בוך פון דער הויפדאַמע אַננאַ ווירובאָוואַ.

(42 יודיש—ל. בראַנט.

———:0:———

27. אָקטאָבער—12.

קריסטוס האָט געזאָגט: גאָטס מלוכה איז פאַר קינדער און צדיקים, דער זקן חזר'ט אָפּט איבער די ווערטער. אָבער דאָס מאָל האָבען זײנע אויגען געברענט מיט אַזאַ רשעות, אַז כ'האָב זיך דערשראָקען.

— קינדער, עופ'לעך בעליידיגען זיי! אויס-וואָרפען! שלאָגען!—האָט ער געשריגען—איך וועל זאָגען מאַמאַ, אַז דאָס איהר זאַך אַלס פרוי צו זאָרגען פאַר די קינדער.

געשעהן איז דאָס אַלץ אָט צוליב וואָס: דער זקן איז אַוועקגעגאַנגען פון מיר, ער איז געגאַנגען נישט דורכ'ן פאַרק, נאָר איבער דער גאַס. ער זעהט—אַ פּאָליציאַנט יאָגט—טרייבט, דערצעהלט ער, ווי די חזירים'לעך—קינדער און שטויסט זיי נאָך איבער'ן נאַקען. דער זקן געהט איהם נאָך. ער אין אוטשאַסטאַק, דער זקן—נאָך איהם. דערבײ, דער-צעהלט דער זקן, זענען בײ איין מײדעלע, פון אַ יאָהר 8, די פיס אין בלוט, פון נאָז רינט בלוט—

אַלץ פון די קלעפּ. דער זקן איז געקומען אין אוטשאַסטאַק, און דאָרט האָט איהם דער פּריסטאַוו דערקענט, גענומען לעגען זיך פאַר איהם אין דער לענג און אין דער ברייט.

און דער זקן מאַכט צו איהם:

— פיהר מיך אַרײן, וואו מ'האַלט דאָ די קינדער!

יענער האָט געפּרובט זיך אַרויסדרעהען, אָבער דער זקן האָט אַ געשריי געטון:

— פיהר מיך, אַז נישט קלינג איך אין פּאַלאַץ אַרײן!

אַרײנגעפיהרט.

— און דאָרט,—דערצעהלט דער זקן—אַ שרעק: קינדער אויפ'ן בלויזען דיל, אפילו שטרוי נישט גענוג. פערלאָזיגט. אַלע אין וואונדען. פּישטשען, הונגעריגע. און זיי קאָרמעט מען מיט סטוסאַקעס. און דאָס קומט פאָר אין צאַרסקאָיע סיעלאָ, נעבען פּאַפּאַ און מאַמאַ! פּונקט ווי זיי וואָלטען געווען ערגעץ ווייט פון דאַנען!

— אויף דעם אופן — זאָגט דער פּריסטאַוו,— קומט אויס אַ מאָל צו האַלטען די קינדער וואָכענ-לאַנג, ביז צום געריכט.

— און די קלײנטשיגע וואו טוט איהר אַהין?

— אין פּאָפּיעטשיטעלסטווע (קינדער-פערזאָרגונג), אָבער דאָרט איז קײנמאָל קײן אָרט נישטאָ. בפרט פאַר גאַסען-קינדער.

— זעהר שעהן,—זאָגט דער זקן,—די פּאָפּיע-טשיטעלסטווע, הייסט עס, איז אויך פאַר די, וואָס האָבען אַ יד ערגעץ! און אָט די—זיי מעגען די לײַז אויפפרעסען!

דער זקן איז געווען שטאַרק אויפגערעגט ר'האָט לאַנג געשמועסט מיט מאַמאַ.

די טעג איז אויסגעאַרבייט געוואָרען אַ געזעץ וועגען מינדעריעהריגע פערברעכער, גלייכצייטיג איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ פעראָרדנונג, אַז מעהר ווי אַ מעת לעת טאָר מען נישט האַלטען קײן קינדער אין אוטשאַסטאַק; מ'דאַרף זיי שיקען אין פּאָפּיעטשיטעלסטווע, וואו ס'דאַרפען אײנגעריכט ווערען ספּעציעלע צימערען פאַר זיי.

— אָט,— זאָגט דער עלטער,— אַז מ'גיט די עלטערע אַ סטוסאַק, דערמאָהנען זיי זיך וועגען די קלײנע! אַך, וויפיל מיאַנסקײט עס איז דאָ אַרום און אַרום!

און ער איז גערעכט, ווי תמיד. און די עלטערע בײ אונז זענען רק פערנומען דערמיט, וואָס מ'רײסט זיך אַרום—יעדער וויל האָבען אַ וואַרימער ווינקעל פאַר זיך.

9. מערץ—12.

נעכטען, זאָגט מאַמאַ, האָט זי בעקומען אַ בריף פון גרויספירשט פּאַוועל (אַלעקסאַנדראָוויטש). ער ווייסט נאָר צו זינגען, אויסצובעטען אַלע מאָל עפּעס אַנדערש פאַר זײן פרוי, און האַלט אין איין שרייבען: „אונזער וולאַדיאַ, אונזער זוהן"[1])

מאַמאַ לאַכט: דערצעהלט סקאַנדאַליעזע פרטים וועגען דער גרויספירשטין מאַריאַ[2]). איהר פאָטער, גרויספירשט פּאַוועל אַלעקסאַנדראָוויטש שרייבט צו פּאַפּאַ:

„ווען דו וואָלסט זעהן אונזער מאַרי, דאָס ליבע קינד! וואָס האָבען זיי מיט איהר געטון! זי איז אַזוי בלאַס, אַזוי אויסגעמאַטערט, אַז ס'איז אַ רחמנות אויף איהר צו קוקען!

מאַמאַ זאָגט:

— ווען און ווער האָט עס שוין בעוויזען איהר אויסצומאַטערען? און וואָס פאַר אַ קינד איז דאָס, וואָס וואַרפט זיך שיער נישט פון חתונה-בעט אין אַוואַנטורעס אַרײן. זוכט שוץ בײם פאָטער, וועל-כער בינדט אויף די הענד פון די קינדער מיט זײן בעציהונג צו דער הייראַט. די מעשה מיט דער הייראַט—דערצעהלט מאַמאַ וועגען דער חתונה פון דער גרויספירשטין מאַריאַ פּאַוולאָוונאַ מיט'ן שוועדישען פּרינץ—איז פול מיט פּיקאַנטע אײנצעלהייטען, גלייכער וואָלט געווען נישט אַרויס-צוברענגען דעם שמוץ אויף דער שײַן.

(פאָרטזעצונג קומט)

———

[1]) פירשט וולאַדימיר פּאַוולאָוויטש פּאַלעי, זוהן פון גרויספירשט פּאַוועל אַלעקסאַנדראָוויטש און דער גרעפין האָהענפעלזען; לײַטענאַנט פון הוזאַרען-פּאָלק, פּאָעט.

[2]) גרויספירשטין מאַריאַ פּאַוולאָוונאַ, טאָכטער פון אַלעקסאַנדער פּאַוולאָוויטש האָט חתונה געהאַט פאַר'ן שוועדישען פּרינץ ווילהעלם; שפּעטער האָט זי אַוועקגעוואָרפען דעם מאַן און איז צוריקגעקו-מען צו די עלטערען. די הייראַט איז אויפגעלעזט געוואָרען און די גרויספירשטין האָט נאָכאַמאָל חתונה געהאַט פאַר פירשט פּוטיאַטין.

וויכטיגע בעמערקונגען
פאר די מיליטער-פליכטיגע פאר די עלטערע יאהר-גענג.

כמעט אין דער גאַנצער פרעסע איז די פאַריגע וואָך געוואָרען פערעפענטליכט א נאָטיץ וועגען אריינציהען אין אקטיווען דינסט די מיליטער-פליכטיגע פערזאָנען פון די עלטערע יאָהרגענג, וועלכע האָבען ביז איצט צוליב דער אָדער יענער סיבה נאָך ניט געדינט. אזוי ווי דער דאָזיגער ענין איז נוגע טויזענטער יונגעלייט און זייערע משפחות, ווילען מיר זיך אויף איהם אויספירליכער אפשטעלען.

קודם כל מוז גלייך בעמערקט ווערען, אז די פובליקירטע ידיעות שטיצען זיך נישט אויף עפּיס א נייער רעכטליכער באַזע, נאָר דרינגען ארויס פון די ביז איצט פערפליכטענדע פאָרשריפטען. לויט די פאָרשריפטען קאָנען גענומען ווערען אין בעטראַכט פאָלגענדע 5 קאַטעג. מיליטער-פליכטיגע פון די עלטערע יאָהרגענג:

1) נאַדקאָנטינגענטאָווע

די דאָזיגע גרופּע, צו וועלכער ס'ווערען פערעכענט מייסטענטיילס די יונגעלייט, וועלכע זענען דורך די בעטרעפענדע פּאָבאָר-קאָמיסיעס אנערקענט געוואָרען פאַר דינסט-פעהיג, אָבער מיט געוויסע בעוואָרענישען (זאַסטרזשעזשעניע) בילדעט אייגענטליך דעם רוב פון די נאָכנישט געדינטע מיליטער-פליכטיגע פערזאָנען. לגבי אט דער גרופּע האָט זיך די מאַכט בעצויגען נישט איינהייטליך: טייל זענען אריינגעצויגען געוואָרען ביי דער ערשטער געלעגענהייט אין אקטיווען דינסט, אנדערע ווייטער זענען גערופען געוואָרען בלויז אויף 5 חדשים-דיגע רעקרוטען-אויסשולונג. און די איבעריגע, בפרט אזעלכע, וועלכע בעזיצען נישט קיין פּראָפעסיאָנעל-פאַך אָדער גענוגענדע מאָס שול-בילדונג און וועמענס קוואַליפיקאַציעס קאָנען דעריבער אין מיליטער קיין פּראַקטישע אנווענדונג נישט געפונען, זענען נאָר גלייך איבערגעטראָגען געוואָרען אין רעזערוו.

אמערגסטען איז אָבער געווען מיט די נאַד-קאָנטינגענטאָווע, וואָס האָבען קיינמאָל נישט געוואוסט, וואָס וועט מיט זיי טוף כל סוף זיין אָדער אין בעסטען פאַל, יאָהרעלאַנג געוואַרט אויף דער בעשטימונג פון זייער גורל. נאָכמעהר — ס'זענען אפילו אויך געווען פאַלען, ווען די געבליבענע איבער'ן קאָנטינגענט האָבען שוין געהאַט בעקומען נאָך אייניגע יאַהר, פערשטעהט זיך, אומגעדולדיגע אפּוואַרטונג, אָפיציעלע מיטטיילונגען, אז זיי זענען איבערגעטראָגען געוואָרען אין רעזערוו און נישט קוקענדיג דערויף, האָט מען זיי פינדעסטוועגען אין א צייט אַרום נאָך אריינגעצויגען אין אקטיווען דינסט.

די פעראָרדנונג פון מלוכה-פרעזידענט פון 11 יאַנואַר 1928 מאַכט א סוף צו דער ביזאיצטיגער כאַאָטישער לאַגע און שטעלט איין אויף דעם געביט קלאָרע און בעשטימטע פערהעלטנישען.

לויט'ן ארטיקעל א66 פון דער ציטירטער פעראָרדנונג, וועלכע ווערט ערשט אגב געזעצקרעפטיג דעם 1. מאַי 1928, וועט מען קאָנען אריינציהען אין אקטיווען דינסט א נאַד-קאָנטינגענטאָווע נאָר כל זמן ר'איז נאָך נישט אַלט 25 יאָהר. מיט'ן מאָמענט אָבער, ווען ר'ווערט אַלט פולע 25 יאָהר, אומאָבהענגיג פון די אומשטענדען, צי ר'איז פריהער יאָ אריינגעצויגען געוואָרען אָדער נישט אין אקטיווען דינסט און ווי לאַנג ר'געפינט זיך שוין אין די רייהען, מוז מען איהם תיכף איבערטראָגען אין רעזערוו.

2) פוילישע בירגערשאַפט

ס'זענען פאַרהאַן גענוג יונגעלייט, וועלכע האָבען בעקומען די פוילישע בירגערשאַפט, זייענדיג שוין אַרויס איבער'ן פּאָבאָר-עלטער.

כל זמן די דערמאָנטע יונגעלייט זענען נאָך נישט אַלט פולע 38 יאָהר, קאָן מען זיי נאָך אריינציהען אין אקטיווען דינסט, אויב די פּאָבאָר-קאָמיסיע קוואַליפיצירט זיי אַלס דינסט-פעהיגע.

מען מוז אָבער בעמערקען, אז בנוגע מיליטער-פליכטיגע פערזאָנען פון דער נאָר וואָס אויסגערעכענטער קאַטעגאָריע, בפרט פון די עלטערע יאָהרגענג, ווערט דאָס געזעץ אָנגעווענדעט גאַנץ זעלטען אַזוי, אז דער רוב ווערט גלייך איבערגעטראָגען אין רעזערוו.

3) צוריקגעקומענע.

לגבי די צוריקגעקומענע פון אויסלאַנד, וועלכע זענען ביכולת צו בערעכטיגען זייער אַבוועזענהייט אַזוי, אז ס'איז נישט פאַרהאַן קיין שום רעכטליכער גרונד געגען זיי צו פערפיהרען א שטראָף פּראָצעס, ווערען אויך אָנגעווענדעט די שוין דערמאָנטע כללים.

4) ענטלאָפענע און דעזערטירען

בעדייטענד שטרענגער ווערען טראַקטירט די מיליטער-פליכטיגע, וועלכע האָבען זיך אין זיינער צייט אויסבעהאַלטען פון מיליטער-דינסט אין שטח פון דער מלוכה אָדער אויסערהאַלב איהרע גרעניצען. אַלץ איינס, צי זיי האָבען אין צוזאַמענהאַנג דערמיט פערלוירען די פוילישע בירגערשאַפט אָדער נישט, קוים זענען זיי אין משך פון דער צייט דערווייל נישט געוואָרען קיין בירגער פון אַן'אַנדערע מלוכה און זענען נאָך נישט אַלט קיין פולע 38 יאָהר, ווערען זיי גאַנץ אָפּט נאָכ'ן אנערקענען זיי פאַר דינסט-פעהיג און אָבהענגיג פון די שטראָף-קאָנזעקווענצען, וועלכע דראָהען זיי אריינגעצויגען צו ווערען אין אקטיווען דינסט.

5) געמאַכטע פעלערס

אמשטרענגסטען ווערען אָבער בעהאַנדעלט די מיליטער-פליכטיגע פערזאָנען, וועלכע האָבען זיך געמאַכט א קערפּערליכען דעפעקט מיט דער כונה בעפרייט צו ווערען פון מיליטער-דינסט. א חוץ דער שטראָף פאַר'ן בעגאַנגענעם פערברעך, ווערען זיי אומבעדינגט אריינגעצויגען אין אקטיווען מיליטער-דינסט, קוים זענען זיי נאָך נישט אַלט קיין 38 יאָהר און זענען נאָר פעהיג צו וואָס פאַרע דינסטלייסטונג ס'זאָל נישט זיין.

בכלל דאַרף בעמערקט ווערען, אז קיין שום מיליטערישע פאָרמאַציע האָט נישט קיין חשק צו בענוצען זיך מיט קיין עלטערען מענשען-מאַטעריאַל און דעריבער ווערען אט די דאָזיגע עלעמענטען ביי דער ערשטער מעגליכער געלעגענהייט איבערגעטראָגען אין רעזערוו.

י. אינפעלד.

ווער הייסט א הורטאָווניק?
(אויפקלערונג צו דער נייער פעראָרדנונג וועגען „פּאַדאַטעק אבראָטאָווי").

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נייער פעראָרדנונג אַז אַלע הורטאָווניקעס וועלען שוין פון איצט צאָהלען איינס פּראָצענט אומזאַץ-שטייער, אפילו די, וואָס פיהרען נישט קיין האַנדעלס-ביכער, האַלטען מיר פאַר נויטיג קלאָר צו מאַכען ווער עס הייסט לויט דעם געזעץ א הורטאָווניק.

א הורט-סוחר הייסט דער, וואָס פערקויפט זיין סחורה צו אנדערע סוחרים אָדער האַנדווערקער צום ווידערפערקויפען אָדער צום אויסאַרבייטען דערפון אנדערע סחורות. דאָס געזעץ בעשטימט אבסאָלוט נישט, ווי גרויס עס זאָלען זיין די טראַנזאַקציעס, וואָס מען זאָל אָנרופען הורט-האַנדעל.

דער ארטיקעל 7 פון געזעץ וועגען פּאָדאַטעק פּושעמיסלאָווי פון 7-טען אויגוסט 1925 זאָגט בפירוש, אז:

„פאַר א הורט-האַנדעל ווערט פעררעכענט דער פערקויף פון יעדער סאָרט סחורה אויסשליסליך צו סוחרים, האַנדווערקער און מלוכה-אונטערנעהמונגען מיט'ן צוועק דאָס ווייטער צו פערקויפען".

פון דעם אַרט. איז טאַקע נישט גענוג קלאָר, ווי גרויס עס דאַרף זיין יעדע טראַנזאַקציע, אז מען זאָל זי קענען אָנרופען „הורט". דאָס וואָלט מען טאַקע געקענט אויסטייטשען, אז הורט פערקויף הייסט ווען מען פערקויפט גרויסע פּאַרטיעס סחורה.

אין דער אמת'ן איז אזוי: אַלערליי סחורות וואָס ווערען פערקויפט דורך סוחרים אויף ווידער צו פערקויפען אָדער האַנדווערקער הייסט הורט-פערקויף, אפילו זיי פערקויפען צו קליינע סכומים סחורה. דער עיקר פּרינציפּ איז, אז דאָס איז צו ווייטערדיגען פערקויף. דאַגעגען ווידער די סאָרטען סחורות, וואָס מען פערקויפט צו לאַנדווירטען און פריצים הייסט הורט נאָר ווען די טראַנזאַקציעס זענען וואַגאָנווייז.

אויב איינער פערקויפט זריעה א גוט-בעזיצער, הייסט דאָס הורט-פערקויף, נאָר אויב ער פערקויפט איהם א גאַנצען וואַגאָן.

פערקעהרט, ווידער די אויפקויפער פון תבואה, אויב זיי קויפען ביי די פריצים איז אַלץ איינס אין וואָסערע מענגעס דאָס ווערט געקויפט, ווייל דאָס איינקויפען ווערט נישט גענומען אין אַכט ביים בעשטימען די קאַטעגאָריע פון הורט.

די תבואה-סוחרים, למשל, די אויפקויפער פון לאַנדווירטשאַפטליכע ארטיקלען, הייסען זייערע טראַנזאַקציעס הורט, אפילו זיי פערקויפען זעקלעך זאָגאַר נישט קיין גאַנצע וואַגאָנען. דער עיקר איז ביי זיי, דאָס זיי פערקויפען, די תבואה און מעהל צום מילנער, סוחרים אָדער צו בעקער.

א הורט-סוחר קען אויך פיהרען אין זיין קראָם אַן'אָבטיילונג פון איינצעל-האַנדעל. דאָס ענדערט נישט דעם כאַראַקטער פון זיין הורט-געשעפט.

אַזעלכע הורט-סוחרים וואָס פיהרען א געשמיטען האַנדעל, דאַרפען אָבער איינפיהרען אַזאַ אָרדנונג און קאָנטראָל דאָס זיי זאָלען קענען, ווען עס וועט נויטיג זיין אויפווייזען מיט פאַקטישע ציפערען וויפיל סחורה זיי האָבען אין געוועלב פערקויפט אויף איינצעל און וויפיל אויף הורט.

די סוחרים וואָס פיהרען נישט קיין ריכטיגע האַנדעלס-ביכער דאַרפען אָבער פיהרען א געוויסען קאָנטראָל-בוך אָדער קוויטאַציע-בוך פון די סחורות, וואָס ווערט פערקויפט אין איינצעל און פון די סחורה, וואָס ווערט פערקויפט אין הורט, כדי ביי א קאָנטראָל פון אוזשאָנד סקאַרבאָווי, זאָל מען קענען דערווייזען די ריכטיגקייט פון דער „זעזנאַניע".

די נייע פעראָרדנונג וועגען קלענערען פּאָדאַטעק אבראָטאָווי פון הורט וועט חל זיין פון די היי-יעהריגע טראַנזאַקציעס.

די סוחרים פון צווייטע קאַטעגאָריע, וואָס פיהרען האַנדעלס-ביכער, וועלען דערפאַר שוין קענען איינצאָהלען קלענערע אוואַנסען אויף דעם היי-יאָהריגען אומזאַץ-שטייער. פון אַפּריל אָן וועלען זיי קענען איינצאָהלען קלענערע סומעס, בערך א 60 פּראָצענט פון די סומעס, וואָס מען האָט געצאָהלט פאַר'ן יאָהר 1927.

איין וואָרנונג מוז מען נאָך מאַכען די הורט-סוחרים, וועלכע פיהרען נישט קיין האַנדעלס-ביכער. מען דאַרף זיין זעהר פאָרזיכטיג מיט'ן קאַלקולירען די פרייזען אויפ'ן סמך פון דעם פערקלענערטען אומזאַץ-שטייער. מען האָט טאַקי פערקלענערט פאַר זיי די „סטאַפּע" פון שטייער אויף א העלפט, פון 2 און א האַלב אויף 1 און א פערטיל פּראָצענט, אָבער ביים איצטיגען סיסטעם פון שאַצען די שטייערען איז אבסאָלוט נישטא די גאַראַנטיע, אז מען וועט זיי אויך ביים שאַצען דעם שטייער פערקלענערען דעם פּאַדאַטעק אויף א העלפט, וואָרום, אז ער האָט נישט קיין ריכטיגע ביכער צו דערווייזען זיין אומזאַץ — וועט מען דאָך איהם קענען שאַצען פאַר'ן יאָהר 1928 א גרעסערען אָבראָט, אַזוי, אז ער וועט פון דער הנחה ווייניג וואָס געניסען.

Prawnik.

מאַן, ווייב און א „קאַכאַנעק".
דער מאַן האָט אַזוי לאַנג געגלויבט זיין פערדרעטעריש ווייב, ביז ער האָט געהאַט א מיאוס'ען סוף.

אין איינעם פון די שענסטע הייזער אויף גדאַנסקאַ-גאַס האָט געוואוינט א לענגערע צייט די 25-יעהריגע מאָדיסטקע גניא יאַקובאָווסקאַ.

גניא איז געווען א זעהר עלעגאַנטע, פּשוט-רייצענדע פרויליין, געהאַט אַן'אייגענע קאָמפאָרט איינגעאָרדנטע דירה און געפיהרט אַן'ערשטקלאַסיגען מאָדע-אַנשטאַלט פונדעסטוועגען האָט זיך איהר נישט געמאַכט קיין פּאַסיגער שידוך.

די סבה פון דער ערפאָלגלאָזיגקייט, איז געווען, נישט אַזוי ווייט, צוליב פרייליין גניעס חטאים אליין, ווי צוליב דעם שלעכטען שם, וואָס איהרע עלטערן און כמעט די גאַנצע משפחה האָבען. דאָך האָט זיך געפונען א געוויסער יעקב שטערן, א גאַנץ אַנשטענדיגער איינזאַמער און עלענדער יונגערמאַן, וועלכער האָט זיך נישט גערעכענט מיט קיין שום „גערעדערייען" און ער האָט מיט 2 יאָהר צוריק מיט דער דערמאָנטער גניע יאַקובאָווסקאַ חתונה געהאַט.

שטערן האָט באַלד נאָך דער חתונה גענומען זיך צו האַנדלען.

יעדע וואָך האָט ער אוועקגעפיהרט קיין פּויזען און פּאָמערן גרעסערע טראַנספּאָרטען פון פערשידענע סחורות און געמאַכט א גאַנץ בכבודיג לעבען אַזוי, אז גניא האָט זיך שוין געקאָנט פערגינען צו ליקווידירען איהר מאָדע-אַנשטאַלט און אפילו אוועקצופאָהרען קיין זאַקאָפּאַנע און צאָפּאָט.

טאַקי אין צאָפּאָט, האָט זי פאָריגען זומער זיך בעקענט מיט א היגען פאַבריקאַנט, וועלכער איז בעקאַנט, אין די קרייזען פון דער לאָדזשער גאָלדענער יוגענט, אַלס „פאַן טאַדעק".

פאַן טאַדעק איז פון דעמאָלט אָן געוואָרען א גאַנצער מחותן מיט פרוי גניע. טאָג און נאַכט, האָט ער מיט איהר פערבראַכט, בפרט, ווען יעקב האָט זיך געפונען אויף זיינע געשעפטליכע רייזעס.

נישט איינמאָל האָט יעקב געטראָפען זיין פרוי מיט'ן פאַן טאַדעק ביי זיך אין שטוב, אָבער די ראַפינירטע גניע, האָט שוין פערשטאַנען פאָרצושטעלען דעם בחור אַלס איהר א „לייבליכען קוזין", וואָס האָט איבערגעלעבט א שרעקליכע ליבע-טראַגעדיע און איז דעריבער געוואָרען א געפעהרליכער פרויען פיינד און בעשלאָסען צוליב דעם זיין גאַנץ לעבען צו פערברענגען אין איינזאַמקייט.

יעקב'ן איז געווען אביסעל קשה, וואָס אַזאַ „פרויען-פיינד" איז גאָר א גאַנצער שמעלקע מיט זיין ווייבעל. נאָך מעהר אויפפאַלענד איז איהם געוואָרען, וואָס גניא קויפט זיך שוין צו אָפּט גאַנץ קאָסטבאַרע מלבושים און חפצים, אויף וועלכע די אָפּשפּאָרונגען פון זיינע פערדינסטען האָבען בשום אופן נישט געקאָנט לאַנגען.

די בחורטע האָט זיך אָבער אויך דאָס מאָל נישט פערלוירען, זי האָט שוין אויסגעפונען פערשידענע תירוצים, ווי אַזוי צו פערשטאָפען איהר מאַן.

לאַנג האָט אָבער די „אידיליע" צווישען פאַר פאָלק סיי ווי נישט געדויערט.

צווישען מאַן און ווייב, זענען אויסגעבראָכען גאַנץ אָפטע קריגערייען און אַוואַנטורעס, וועלכע זענען באַלד דערגאַנגען צו די אַרומיגע שכנים, פון וואָס יעקב האָט זיך געפיהלט זעלבסטפערשטענדליך שטאַרק געקרענקט. אגב, האָבען זייגע געשעפטען אויך אָנגעהויבען צו געהן „באַרג-אַראָפּ" אַזוי, אז אין קורצען איז ער שוין נישט געווען ביכולת צו געבען זיין געטריי ווייבעלע די נויטיגע מיטלען אויף פּרנסה.

געניע האָט דאַן שוין נישט מעהר געפּרובט צו פערמאַסקירען איהרע בעציהונגען מיט'ן „לאָדזשער קוזין", פאַן טאַדעק און געזוכט אַן'עצה, ווי אַזוי פּטור-צו-ווערען פון איהר מאַן. איינמאָל, ווען יעקב שטערן איז געווען אין פּויזען מיט סחורה, האָט גניא פערקויפט דערוויילע די דירה און זיך איבערגעצויגען אין א פיל בעקוועמערע דירה, וועלכע דער פאַן טאַדעק האָט געהאַט בעדינגען אויף זיין נאָמען אויף פּעטריקאָווער-גאַס.

ווען שטערן איז די פאָריגע וואָך צוריקגעקומען פון זיין רייזע, האָט ער שוין געטראָפען אין זיין וואוינונג אַן'אַנדערן לאָקאַטאָר. א פערצווייפעלטער און ענטוישטער איז ער געלאָפען, לויט'ן אָנגעגעבענעם אַדרעס, צו זיין ווייבעלע, אָבער זי לאָזט איהם אפילו איבער די שוועל נישט אריבער.

לויפט ער איצט אַרום צו פערשידענע אַדוואָקאַטען פרעגען אַן'עצה, וואָס ער זאָל טון.

אַזוי ווי די אַלטע וואוינונג אויף גדאַנסקע איז געווען פאַקטיש גניע'ס, די נייע וואוינונג ווייטער, איז דעם פאַן טאַדעק'ס און קיין חתונה-אַקטען האָט דאָס פּאָר פאָלק אויך נישט געהאַט, איז די לאַגע פון שטערנען זעהר נישט קיין גינסטיגע. דעריבער וויל זיך קיין אַדוואָקאַט אין דעם פּראָצעס, נישט אַנגאַזשירען.

וואַלגערט זיך איצט אַרום דער אומגליקליכער יעקב עפּיס ביי אַן'אָרימע קרובה אויף קאָנסטאַנטינער גאַס און וואַרט ביז גניע זאָל ווייניגסטענס כאָטש איהם גט'ן.

קאָמוניסטישער דעפּוטאַט ראַשאַק בלייבט אין אַרעסט.

(אב) ווי מיר דערוויסען זיך, בלייבט דערווייל דער נייער דעפּוטאַט ראַשאַק ווייטער אַרעסטירט אין דער טורמע אויף גראַנסקאַ גאַס. געגען איהם ווערט געפיהרט אַן'אויספאָרשונג לויט ד. ארטיקעל 102 און 199 פון שטראָף-קאָדעקס. אויפ'ן גרונד פון דער דאָזיגער אויספאָרשונג האָט די פּראָקוראַטור זיך געווענדעט צום סיים, אז ער זאָל אַרויסגעבען דעפּ. ראַשאַק דעם לאָדזשער געריכט. אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם ענין זאָל קיין וואַרשאַ האָבען אַרויסגעפאָהרען דער פּראָקוראָר מאַרקאָווסקי.

צוויי עפענטליכע משפטים אין „הזמיר"

פרייטאָג און שבת קומען פאָר אין זאַל פון „הזמיר" צוויי גראַנדיעזע עפענטליכע משפטים. פרייטאָג אָוענד — „א משפט איבער טשאַרלסטאָן, דושאַז־באַנד און סעקסועלע טענץ".

מיט פאָלגענדע טעזען: 1) דער קלאַסישער טאַנץ און זיין נענוס; 2) זיין ווירקונג אויף דער פּסיכיק פון מענש; 3) די ליבע פון מאַן און פרוי און דער אַלטער צניעות'דיגער טאַנץ; 4) צי קען א טאַנץ געזונד אָדער קראַנק מאַכען; 5) די מאָדערנע יודישע יוגענד און די פאָלגען פון דושאַז־באַנד; 6) וואָס פאַר א ליבע צווישען מאַן און פרוי ווערט געשאַפען דורכ'ן טשאַרלסטאָן; 7) דער צוקונפטיגער פערהעליכער טאַנץ פון דער מענשהייט.

אַלס הויפּט־בעשולדיגטער טרעט אַרויס דער שריפטשטעלער יואל מאַסטבוים, פאַרטיידיגער ריכטער אהרן צייטלין, פאָרזיצענדער פון געריכט — ד"ר פריבולסקי.

אילוסטרירען דעם טשאַרלסטאָן און א מייסטער־טאַנץ וועט די וועלט־בעריהמטע טענצערין קאַי־וויט, וועלכע וויילט לעצטענס אין לאָדז. דעם אורטייל וועט אַרויסטראַגען דער פּובליקום.

שבת נאָכמיטאָג קומט פאָר א גראַנדיעזער ריספּוט א. נ. „דער פערראַט פון מאַן און פרוי און ווער איז שולדיג?" הויפּט־פּרעלעגענט — יואל מאַסטבוים. די טעזען זענען פאָלגענדע: 1) דער אייביגער דאָן־זשואַן דער מאַן; 2) ווער האָט נעוועקט די מאָראַלישע חתונה; 3) גט, חופה און קרושין אַמאָל און היינט; 4) ווער פיהרט די פרוי צו פעררעט; 5) פיל ווייבעריי, פרייע ליבע און די חתונה פון צווי.

ספּאָרט-בעוועגונג.

„ווילאַ" (קראָקאָ) — „טוריסטען" 0:3 (0:2)

קורצע קליידער זענען שעדלעך פאַר'ן געזונד,

און די „שלאַנקע“ פרויען זענען קראַנקע פרויען.

די מאָדערנע „לופטיגע“ קליידונג פון דער וי האָט א סך געגנער.

קודם כל קרימען זיך די מאָראַליסטען און די רשטעהער פון דער קירך. זיי טענה'ן, אז די רצע קליידלעך האָבען „פערקירצט“ אויך די זיט־נקייט פון דער פרוי און איהר געפיהל פון בושה.

עס האָבען טענות צו דער מאָדע אויך די טאָף־פאַבריקאַנטען. זיי טענה'ן, אז די דאָזיגע אָדע האָט פשוט געבראַכט שאָדען דער מאַנופאַק־ר־אינדוסטריע, ווייל די פרויען פערברויכען איצט ר זייער קליידונג ווענינער שטאָף.

די וויסענשאַפט האָט ביז־אַהער געלעבט גאַנץ לום מיט דער נייער מאָדע. עס האָבען זיך אַפילו פונען אָנגעזעהענע מעדיצינישע אויטאָריטעטען, לכע האָבען די נייע מאָדע וואַרעם בעגריסט, יל זיי האַלטען, אז א דאַנק דער מאָדערנער לופ־נער קליידונג ווערט די פרוי קערפערליך בעסער ־והאַרטעוועט געגען פערשידענע קראַנקהייטען.

דאָס זעלבע איז אויך מיט דער „שלאַנקער ניע“, ד. ה. מיט דער מאָדע, וואָס פאָדערט פון ר פרוי, זי זאָל זיין וואָס מעהר שלאַנק און דין ן האָבען אויף זיך ווענינער פעטס. אויך דאָס פון דער מעדיצין טיילווייז בעגריסט געוואָרען אָנגעזעהענע דאָקטוירים האָבען איינגעפונען, די מאָגערע שלאַנקע מענשען זענען געזינטער: קאָנען זיך לענגער און בעסער דערהאַלטען.

עס איז דעריבער א שטיקעל סענסאַציע פאַר ר פרויען־וועלט דער לעצטער אַרויסטריט פון א אויטאָריטעט־פיזיאָלאָג און היגיעניסט, ווי עס ין דער בערלינער געהיימראַט פראָפעסאָר רובנער.

דער דאָזיגער פראָפעסאָר האָט אָפּגעדרוקט ן דער „דייטשער מעדיצינישער וואָכענשריפט“ נ'אַרטיקעל וועגען דער מאָדערנער פרויען־קליי־ונג. אין דעם אַרטיקעל בעווייזט ער, אז סיי די רצע קליידונג, סיי די מאָגערקייט פון דער פרוי זע־ען זעהר שעדליך פאַר'ן געזונד.

דער געדאַנקען־גאַנג פון פראָפעסאָר רובנער ויז אַזעלכער:

די איצטיגע קליידונג שיצט נישט די יונגע רוי ניט אין הערבסט, נישט אין פריהלינג און וודאי נישט אין ווינטער, נישט־קוקענדיג אויף דעם אַנטעל, וואָס זי טראָגט. אַזוי ווי דער זומער אין אונזערע לענדער איז א קורצער און די פרויען טראָ־גען זייערע זומער־קליידער אויך שפּעטער, איז עס פשוט פאַר זיי געפערלעך, ווייל די דאָזיגע קליי־דער לאָזען נישט פערדעקט כמעט א גאַנצע העלפט פון קערפער (די פיס, למשל, זענען בעדעקט בלויז מיט דורכזיכטיגע זיידענע זאָקען). בעזונדערס שעד־ליך איז די זעהר לייכטע און לופטיגע אונטערקליי־דער פון דער מאָדערנער פרוי, וואָס איז כמעט נישט מעהר, ווי א „סימוואָל“. אפילו דאָס העמד איז אויך שטאַרק פערקלענערט געוואָרען און דער־פון ליידט פשוט די היגיענע און די ריינליכקייט פון קערפער.

פראָפעסאָר רובנער פּאָלעמיזירט מיט יענע, וועלכע האַלטען, אז די דאָזיגע לייכטע קליידונג פערהאַרטעוועט דעם קערפער. ער ווייזט אויף, אז דאָס איז נישט ריכטיג און בערופט זיך אויף דעם פאַקט, אז אין די צפון־לענדער איז אין די לעצטע יאָהרען געשטיגען די שטערבליכקייט פון פרויען צווישען 20 און 26 יאָהר.

דער פראָפעסאָר גלויבט, אז דאָס נעהמט זיך פון די פערקילונגען, וואָס קומען פון די קורצע קליידלעך.

נישט ווייניגער פעראורטיילט ער אויך די קינסטליכע אָפּמאָגערונג פון דער מאָדערנער פרוי.

די איבערטריבענע מאָגערקייט פון דער איצטי־גער פרוי — שרייבט ער — איז שוין דערגאַנגען צו אַזא שטופע, וואָס הויבט אָן פשוט ווערען שעד־ליך פאַר'ן געזונד. דאָס פעטס פון דעם מענשליכען קערפער איז נישט גלאַט א קאַפּריז פון דער נאַ־טור. דאָס האַלט אונטער די וואַרימקייט פון קער־פער און חוץ דעם איז דאָס פעטס אויך א שטאָף, וואָס דערהאַלט דעם מענשען ביים לעבען און שיצט איהם אין פאַלען פון לאַנגדויערנדיגע קראַנקהייטען, ביי שוועריקייטען אין דער ערנעה־רונג און אין שטאָף־וועקסעל, ביי פיבער א. א. וו.

נאָך ערגער איז, ווען די אָפּמאָגערונג דער־גייט אַזוי ווייט, אז חוץ דעם פעטס פערלירט די פרוי אויך א טייל פון דעם איווייס־שטאָף. דאָס רופט נישט אַרויס קיין אַנעמיע (בלוט־אָרימקייט), אָבער דאָס ברענגט צו אַן אַלגעמיינער אָפּשוואַכונג פון די כוחות און ממילא אויך צו פערשידענע קראַנקהייטען.

דער בערלינער פראָפעסאָר איז אַזוי ווייט „רע־אַקציאָנער“, אז ער טרעט אַרויס אויך — הימעל עפענט זיך!.. — קעגען שמינקע. ער האַלט, אז צו־פיל שמינקע שטערט די טעטיגקייט פון דער הויט און לאָזט איהר נישט נאָרמאַל פונקציאָנירען.

צי וועלען אונזערע פרויען זיך דערשרעקען פאַר דער וואָרנונג פון דעם אַלטען פראָפעסאָר? שווער צו גלויבען.

ניכער וועלען זיי אויסגעפינען א יונגען פראָ־פעסאָר, וואָס וועט זיין מעהר „מאָדער'ן“ און מעהר העפליך צו דער קליידונג און צום אויסזעהן פון דער מאָדערנער פרוי...

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רע־דאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט“ ענטוואָרטען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווע־רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאָן.
יורידישע אָפּטיילונג
פון „נייעם פאָלקסבלאַט“.

כדי דערלאַנגען אַנ'אַנטוואָרט אויף א יורידישע עצה, דאַרף צוגעלעגט ווערען דער קופאָן מיט דער דאַטום פון היינט, ווייל די אַנטוואָרט ווערט פערעפנטליכט. אויף אַנאָנימע בריוו אָהן קופאָן, וואָס קען ענטפער נישט געגעבען ווערען.

גילטיג דעם 26־טען מערץ 1928

7210. אַנ'אַבאָנענט פון דער אַלטשטאָט.

אַנ'עקסמיסיע אויפ'ן גרונד פון אַרטיקעל 11 פון דעקרעט וועגען לאָקאַטאָרען־שוץ דראָהט נאָר אין דעם פאַל דעמאָלט, ווען דער לאָקאַטאָר האָט פאַר דעם אָבגעטרעטענעם טייל דירה גענומען א פיל העכערע סומע אין פערגלייך מיט דער, וויפיל ער צאָהלט אַליין פאַר'ן זעלבען פערדינגענעם טייל וואוינונג דירה־געלד.

7211. אל. ב.

אַנ'אַקט דאַראָווויזני קאָן מען צוריקציהען נאָר אין דעם פאַל, ווען ס'וואָלטען נישט אויסגעפיהרט די בעדינגונגען פון אָפּמאַך ווען דער, וואָס האָט בעקומען די דאַראָוויזנע, ווייזט אַרויס לגבי דעם, וואָס האָט איהם געשאָנקען אומדאַנקבאַרקייט אָדער ס'זענען דורך דער צייט געבוירען געוואָרען קינ־דער ביי דעם, וואָס האָט די דאַראָוויזני געשאָנקען.

7210. קובע.

איהר וועט בעקומען אַנ'אומזיסטען פאַס, אויב איהר וועט צו דער בקשה ביילייגען, פערשטעהט זיך, א בעשטעטיגונג פון עמיגראַציע־אַמט.

7211. P. S.

איהר דאַרפט זיך ווענדען אין דער פ. ק. או. דורך דער פערמיטלונג פון דער שטאָטישער סטאַ־ראָסטווע מיט א מאָטיווירטע בקשה, אז מען זאָל די בעמערקטע טעות'ן בעזייטיגען פון אייערע עווידענץ־פאַפּירען. פאַר א שטראָף האָט איהר זיך נישט וואָס צו שרעקען.

7212. אהרן דאַניושעווסקי 52 זשכאָדניע.

7213. ש. ד.

7214. יצחק קראַטאָווסקי.

7215. א געטרייער לעזער פון לאַגיעווניצקע 13

וועגען אייערע ענינים דאַרפט איהר זיך פער־שטענדיגען פּערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 מיטפערנעמנדיג די צייטונג.

7216. א. ב—ן.

איהר קאָנט געבען א פערגליכטונג, אז אייער פרוי ענטזאָגט זיך פון אַלע עווענטועלע הנחות, וואָס קומט איהר אַלס ווייב פון א מיליטער־פליכטי־גען מאַן וועט די מאַכט אייך ערלויבען חתונה צו האָבען.

7217. א לעזער ל. ג.

איהר דאַרפט זיך ווענדען מיט א בקשה, אז מען זאָל אייך אויסשטרייכען פון די היגע רשימות ווייל איהר רעכענט אין אַנגעוויזענעם שטעטעל צו בעזעצען זיך אויף שטענדיג. אויב די 17־יעהריגע שוועסטער און דער 15־יעהריגער ברודער זענען אומבעדינג אַנגעוויזען נאָר אויף אייערע פערדינ־סטען וועט אייך לגבי זיי אַנערקענט ווערען אַנ'־אַפּיעקונסטווע.

7218. 27 ק. ג. ה.

איהר דאַרפט האָבען א בעשטעטיגונג פון בילדונגס־מיניסטער. איהר מוזט דעריבער זיך ווענ־דען מיט א מאָטיווירטע בקשה ביילייגענדיג די מאַטורע און אויפנאַהם־צייגניש פון אויסלענדישען פאָליטעכניקום. איהר וועט דאַמאָל בעקומען א הנחה פאַס פאַר 20 זל. און מצד דער מיליטער־מאַכט וועט אייך אויך אין דעם פאַל נישט געמאַכט ווע־רען קיינע בעזונדערע שוועריגקייטען.

Dr. med. St. Heinrich
POMORSKA 10, tel. 47-67.
ספּעציאַליסט פאַר קינדער־ און אינערע קראַנקה. בעהאַנדלונג מיט קינסטליכע בערגזון־בעשטראַהלונגען (קוואַרץ־לאַמפּען). נעהמט אָן פון 4—6 נאָכמיטאָג.

אין די ציין פון טיגער

סענסאַציאָנעלער ראָמאַן

פון מאָרים לעבלאַן

104)

— איך בעט מיר געבען די פּאַפּירען, — האָט דער פרעפעקט קורץ געזאָגט.

— פלאָרענציע האָט אַרויסגענומען פון דעם ווידיקול א בלויען נישט פאַרקלעבטען קאָנווערט, אין וועלכען דער פרעפעקט האָט געפונען עטליכע פערגעלטע, אַלטע פּאַפּירען.

ביי א טיפער שטילקייט האָט דעמאַליאָן אַדורכ־געקוקט די פּאַפּירען פון אַלע זייטען, איבערגע־לייגט פון אויבען ביז אַראָפּ, דורכגעקוקט דורך א פערגרעסערונגס־גלאָז די אונטערשריפטען און זיגלען און צום סוף געזאָגט:

— די פּאַפּירען האָבען אַלע סמנים פון אוי־טענטישקייט און די זיגלען זענען אָפיציעלע.

— אַלזאָ, ה' פרעפעקט, — האָט געפרעגט פלאָ־רענציע מיט א ציטערדיגער שטימע...

— וואָס זאָל איך זאָגען? אייער אונוויסענהייט ווייזט זיך מיר אויס שטאַרק פערדעכטיג.

און האָט צוגעגעבען, ווענדענדיג זיך צום נאָ־טאַריוס.

— אָט איז אין קורצען דאָס, וואָס עס שטעהט אין די פּאַפּירען: גאַסטאָן סויוער, דער פערטעטער יורש פון קאָזמאַ מאָרנינגטאָן, האָט געהאַט אַנ'־עלטערען ברודער ראַול, וועלכער האָט געוואוינט אין אַרגענטינע. דער ברודער האָט פאַר זיין טויט אַוועקגעשיקט קיין אייראָפּע, אונטער'ן שוץ פון אַנ'אַלטער ניאַנע זיין 5־יעהריג טעכטערל, מיט א לעהרערין פון דער פראַנצויזישער שפּראַך, פרל. לויוואַסער, וועלכע האָט געוואוינט אין בוענאָס־איירעס. דאָ איז די מעטריקע פון זייער טאָכטער, און אָט דאָ איז די דעקלאַראַציע פון פאָטער, גע־שריבען מיט זיין אייגענער האַנד. דאָס איז די צייגניש פון דער ניאַניע און דריי פריינד, בעוואוס־טע אינדוסטריעלער אין בוענאָס־איירעס. און דאָ זענען די טויט־שיינען פון דעם פאָטער און מוטער. די אַלע פּאַפּירען זענען לעגאַליזירט און האָבען די זיגלען פון פראַנצויזישען קאָנסולאַט. כ'האָב נישט קיין שום יסוד אָנצונעהמען, אז די פּאַפּירען זענען פאַלש, איך מוז אָננעהמען דאָס פּרל. פלאָרענציע לויוואַסער אַלס ראַול סויוערס טאָכטער און אַלס גאַסטאָן סויוערס פּלימיעניצע.

— גאַסטאָן סויוערס א פּלימיעניצע... האָט אַרויסגעשעפּטשעט פלאָרענציע.

ווען מען האָט דערמאָנט דעם פאָטער, וועלכען זי האָט נישט געקענט, האָט עס אויף איהר נישט געמאַכט קיין גרויסען איינדרוק, אָבער ווען מען האָט דערמאָנט סויוערען, וועלכען זי האָט הערצ־ליך ליב געהאַט, האָט זי אָנגעהויבען וויינען, הגם זי האָט נישט געוואוסט וואָסער נאָהענטע פער־וואַנדשאַפט עס האָט זיי צוזאַמענגעבונדען.

זענען דאָס געווען אויפריכטיגע ט עהרען? אָדער טרעהרען פון אַנ'אַקטריסע, וועלכע האָט גוט געשפּילט איהר ראָלע?

דאָן לואי האָט בעאָבאַכט דעמאַליאָנ'ען, מעהר נאָך ווי פלאָרענציע'ן, בעמיהענדיג זיך אַרויסצו־לייענען זיינע פערהוילענע געדאַנקען און כוונות. און פּלוצים האָט ער מיט דער גאַנצער זיכערקייט פערשטאַנען, אז דער אַרעסט פון פלאָרענציע איז שוין א בעשלאָסענע זאַך, און דאָס אונטער דער אַנקלאַגע אין די שרעקליכסטע פערברעכענס. ער איז דעריבער צוגעגאַנגען צו איהר און האָט געזאָגט:

— פלאָרענציע, כדי זיך צו פערטיידיגען, מוזסטו קודם כל זיך אָפּגעבען א רעכנונג, אין וואָסער שרעקליכע לאַגע די אומשטענדען האָבען דיך גע־בראַכט. דער הער פרעפעקט, וועלכער ריכטעט זיך מיט דער לאָגיק פון די דאָזיגע אומשטענדען, איז געקומען צו דער איבערצייגונג, אז די פּערזאָן, וועלכע וועט דאָ אַריינקומען אין צימער און וועמענס רעכט אויף דער ירושה עס וועלען זיין בע־גרינדעט, וועט עס זיין די יעניגע פּערזאָן, וואָס האָט אויסגעמאָרדעוועט די יורשים פון מאָרנינג־טאָנ'ען. און דאָ ביזטו אַריינגעקומען, פלאָרענציע...

פרייליין לויוואַסער האָט אָנגעהויבען ציטערען איבער'ן גאַנצען קערפער און איז געוואָרען בלאַס, ווי דער טויט. זי האָט אָבער נישט פּראָטעסטירט נישט מיט קיין וואָרט, נישט מיט קיין בעוועגונג. פּערענאַ האָט גערעדט ווייטער:

— די בעשולדיגונג איז אינגאַנצען קלאָר, האָסטו גאָרנישט וואָס צו זאָגען?

פלאָרענציע האָט א לאַנגע ווייל געשוויגען, דאַן האָט זי זיך אָפּגערופען:

— איך האָב גאָרנישט וואָס צו זאָגען, דאָס איז אַלץ אַזוי אומפערשטענדליך, אַזוי פינסטער...

שטעהענדיג אַקעגען איהר, האָט דאָן לואי גע־ציטערט, זייענדיג ביז טיף אין דער נשמה גערירט.

אין פערצווייפלונג האָט ער נאָכאַמאָל געפרעגט:

— הייסט עס, דו ביסט מסכים?

אין א ווייל אַרום האָט פלאָרענציע שטיל געפרעגט:

— ווילט איהר דערמיט זאָגען, אז נישט ענט־פערענדיג, בעשטעטיג איך די בעשולדיגונג?

— יאָ.

— און אויב אַזוי?

— וואַרט אויף דיר אַרעסט... טורמע...

— טורמע!

אויף איהר שעהן פנים האָט מען געקאָנט לייע־נען שרעק און שטאַרקען ווייטאָג. טורמע — דאָס האָט בעדייט יענע קוואַלען, וועלכע ס'האָבען דורכ־געמאַכט מאַריאַ־אַננאַ און סויוער. דאָס האָט געהייסען — יאוש, שאַנדע, טויט, אָט די אַלע גרויל־קייטען, וועלכע מאַריאַ־אַננאַ און סויוער האָבען נישט אויסגעמיטען און פון וועלכע זי וועט איצט זיין א קרבן.

עס האָט איהר, ווייזט אויס, בעהערשט א מורא־דיגע דערשלאָגענקייט און מיט א שטים, וועלכע ס'איז קוים געווען צו הערען, האָט זי אַרויסגע־שעפּטשעט:

— איך בין אַזוי אויסגעמאַטערט! און כ'פיהל, אז כ'וועל דאָ גאָרנישט קענען מאַכען! ס'איז פינ־סטער, אז כ'וועך דערשטיקט! אַך, ווען כ'וואָלט געקאָנט זעהן און פערשטעהן!

און ווידער איז געוואָרען שרעקליך שטיל. דע־מאַליאָן איז געשטאַנען און געבוירען איבער איהר און האָט שטודירט איהר פנים און בעוועגונגען מיט אַנ'אָנגעשטרענגטער אויפמערקזאַמקייט. ענדליך זעהענדיג, אז זי שוויגט, האָט ער אויסגעצויגען די האַנד און האָט דריי מאָל אָנגעקלינגען.

דאָן לואי האָט זיך נישט גערירט פון אָרט. טיף אין דער נשמה איז ביי איהם פאָרגעקומען א קאַמף צווישען ליבע און ריטערליכקייט, וועלכע האָבען דיקטירט צוטרוי און גלויבען אין פלאָ־רענציעס אונשולדיגקייט און דער שטים פון שכל, וועלכע האָט איהם געבראַכט ספקות און פערדאַכט. שולדיג? אָדער נישט? ער האָט אַליין נישט גע־וואוסט. אַלץ האָט עדות געזאָגט געגען איהר, אָבער ער האָט איהר אויף א רגע נישט אויפגעהערט צו ליבען.

ס'איז אַריינגעקומען וועבער מיט זיינע מענ־שען, דעמאַליאָן האָט זיך מיט איהם דורכגערעדט, אָנווייזענדיג אויף פלאָרענציע'ן. דאַן איז וועבער צו איהר צוגעגאַנגען.

— פלאָרענציע! — האָט אויסגערופען דאָן לואי.

זי האָט א קוק געטון אויף איהם, דאַן אויף וועבער'ן און אויף די פּאָליציאַנטען, און פּלוצים האָט זי פערשטאַנען, וואָס עס וואַרט אויף איהר; זי איז אָפּגעטראָטען א שריט, האָט זיך א וואַקעל געטון, א צומישטע, פער'חלש'טע און איז געפאַלען אין די אָרעמס פון דאָן לואי.

— ראַטעוועט מיך! ראַטעוועט מיך! איך בעט אייך, ראַטעוועט מיך!

אין דעם זשעסט איז געווען אַזוי פיל הכנעה, אַזא אומבעהאָלפענקייט האָט זיך געהערט אין דעם געשריי, אין וועלכען ס'האָט גערופען די נשמה פון אַנ'אומשולדיגען וועזען, אז פאַר דאָן לואי האָט פּלוצים ווי א בליץ אויפגעלויכטען. א טיפער גלויבען האָט איהם אַרומגענומען, אַלע זיינע וואַקלענישען, ספקות און פערדאַכטען זענען פערשלונגען געוואָרען אין א כוואַליע פון אייזערנער זיכערקייט. ער האָט אויסגערופען:

— ניין, דאָס איז אונמעגליך! ה' פרעפעקט, עס זענען פאַרהאַן זאַכען, אין וועלכע ס'איז אונ־מעגליך צו גלויבען!

ער האָט זיך אַריבערגעבויגען צו פלאָרענציען, וועלכע ער האָט געהאַלטען אין די הענד אַזוי פעסט, אז קיינער וואָלט זי ביי איהם נישט גע־קאָנט אַרויסרייסען. זייערע אויגען האָבען זיך בע־געגענט. זיין פנים האָט כמעט אָנגעריהרט איהר פנים. ער האָט געציטערט אינגאַנצען, טוליענדיג זי צו זיך, אַזא שוואַכע, אַזא הילפלאָזע און ער האָט איהר געפליסטערט אַזוי שטיל, אז בלויז זי האָט איהם געקאָנט הערען:

— איך ליב דיך פלאָרענציע... איך ליב דיך!..

ווען דו וואָלסט געקאָנט וויסען, וואָס מיט מיר טוט זיך! ווי איך לייד! און ווי גליקליך איך בין! פלאָ־רענציע, איך ליב דיך, פלאָרענציע!..

(פאָרטזעצונג קומט).

א ליכטיגען פסח

וועט האבען דער, וואס וועט קויפען

עלעקטרישע לאמפען

זשארובקעס „Philips" i „Osram"

און פון ועמטליכע עלעקטער. מאטע־ריאלען צו פאבריקס־פרייזען איז נור ביי

מ. זענדעל — פראצ האלנאשטשי 9

בעמ.: ביעהם אן אלערליי עלעקטרי־שע אינסטאלאציעס און רעפערציעס.

לייה־ביבליאטעק

אויפ'ן נאמען פון

א. אייזענשלאס

11 פאלודניאווא 11

איז אפען מאנטאג און מיטוואך פון 5–9 אווענד. שבת — פון 10–1 מיטאג און פון 4–9 איז אווענד.

מאסאזש־ און הייל־גימנאסטיק־שולע און קאבינעט

פון דר. מעד.

ב. שמידגעלד

צעגעלניאנא 6, טעל. 51-89.

[illegible]

צייט ארויסגעגעבן א ווינטעריש זמפפאנג פון 3–5 נאכם

Dr. med.

BRAUN

23 פאלודניאווא 23,

טעלעפאן 40-26.

ספעציאל־ארצט פאר הויט און וועגעריש קראנקהייטען און מענער־שוואכע.

בעהאנדלונג מיט קווארץ־ליכט (האר־אויספאל)

נעהמט אן פון 9 ביז 11 פריה און פון 5—8 אווענד.

Dr. med.

STUPEL

Szkolna 12

ספעציאליסט פאר הויט, האר און וועגעריש קראנקהייטען, מענער־שוואכע, רענטגען־באשטראהלען און קווארץ־ליכט.

נעמט אן פון 12—3 נאכמ. און פון 6—9 אווענד.

לעמשניצע־פרייזען.

Dr. med.

NIEWIAŻSKI

Sienkiewicza 34

tel. 59-40.

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט־קראנקהייטען, בעהאנדל. פון מענער־שוואכע נעמט אן פון 5—9 אווענד

אלערן־יונגעל

פון אנשטענדיגע עלטערן גענען בעלדיגע צאהלונג קען זיך זאפארט מעלדען אין גאלאנטעריע־געשעפט צעגעלניאנא 45. 972

Dr. med.

L. Pikielny

ספעציאל־ארצט פאר נירען, בלאזען־ און האר־קראנקהייטען

Nawrot 8,

telefon 19-90.

עמפפאנגשטונדען 4—7 אין אווענד

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען און ערצטליך־דענטיסטישער קאבינעט

זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי	גאז האלו, אויערן קר.	10—11 2—5 6—7
ד"ר רוזשאנער	הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין־מאלאק	אויגען־קראנקהייטען	1—2 7—8
ד"ר יוסטמאן	נערווען קראנקהייטען	12—2
ד"ר ראזענצווייג	קינדער־קראנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר מאסיעווסקי	פרויען און געבורטס־הילף	11½—1 5—6
ד"ר קאנטאר	כירורגישע־קראנקהייט.	4-5 און 1—2
ד"ר ווייגבערג	אינ. הערץ לונגען־קר.	11-1 5½—7
ד"ר סמופעל	רענטגען	10—12 4—6
א. גראדזענסקי	צאהן־ארצט	3—7
נ. ראזעס	צאהן־ארצט	9—2

צאהן־טעכניק, באלייכטונגען, קראנען, מאסטען א. א. וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

א רענטגען־אינסטיטוט

[illegible]

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג. וויזיט אין דער שטאט.

ערצטליך־קאסמעטיש. קאבינעט

פרל. מ. מארקוס נעהמט אן פון 5–7 אווענד

וואָרנונג!

אזוי ווי עס האבען זיך בעוויזען אין שטאט פערשידענע נאכגעמאכטע פעלד־בעטען, מאך איך בעקאנט דאס ג' פובליקום, אז די עכט־פאטענטירטע

בעטען

עכט־פאטענטירטע זענען פערזעהען נור מיט דער שוץ־מארקע

PALMA-PATENT

פאר וועלכע מיר זענען פעראנטווארטליך ביז 3 יאהר.

— צו בעקומען איז אלע געשעפטען. —

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל

ניקעל־בעטען, אמעריקאנקעס, ניקעל־קינדער־בעטען, קינדער־וועגעלעך, טיש־בעטען, קינדער־בענקעלעך, מעטער־מאס, אויף רעדלעך.

מאטראצען

געבעטע, שאטקאווע און קאנאדיסקע.

קאזעטקעס און טאפטשאנעס.

בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס אדער ברוין 17 זל.. פאלאווע בעטלעך 14 זל.

רעיעלע בעהאנדלונג. ⁘ פאבריקס־פרייזען. ⁘ זעמטליכע רעפעראטורן.

הורט! לאדז, פאלנאצנא 24, טעל. 31-85. דעטייל!

פערשידענע וואוינונגען

2 און 3־שטוביגע און קוך מיט אלע בעקוועמליכקייטען אין די ניי־אויפגעבויטע הייזער אויף מאגיסטראצקא 16 און אל. 1־טער מאי 73, ווי אויך אייניגע וואוינונגען אויף טראמוואיאווע 3 נעבען סטאשיק־פארק

זענען פון זאפארט צו פערמיטען.

צו ערפאהרען מאגיסטראצקא 16 נעבען העלענאוו. 909

די פערוואלטונג פון „בית־לחם" דריקט אויס מיטגעפיהל דעם ה' פרעזעס **שלמה גערטלער**, צוליב'ן טויט פון זיין ליבע שוועסטער

גאלדע נ. ע.

די פערוואלטונג פון „בית־לחם", ווסכאדניא 70. 973

Dr. PRYBULSKI

זאוואדזקא 1, טעל. 25-38.

[illegible]

Dr. Med.

I. WEINBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02.

אינערליכע קראנקהייטען, ספעציעל פאר לונגען־ און הארץ־קראנקהייטען. בא־שטראהלונגען און קינסטליכע בערג־זון. נעמט אן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 6—7. אין דערהיים פון 3—5 נאכמ.

Dr. med.

J. MANDELBAUM

Zawadzka 16a, tel. 27-52

ספעציאליסט פאר אינערליכע און נערווען־קראנקהייטען.

נעהמט אן טעגליך פון 5 ביז 7 אווענד.

Dr. H. Wołkowyski

זאכאדניא 57 (צעגעלניאנא 19)

טעלעפאן 37-70

ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און וועגעריש קראנקהייטען, מענער־שוואכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.

[illegible]

Dr. med. A. MAZUR

אויערען און האלז־קראנקהייטען, שטימע־און שפראך־פעהלערען (שטאמלען א. אז. וו.)

האט זיך איבערגעצויגען פון נארוטאוויטש 44

אויף ווסכאדנא 65, טעל. 66-01

(איינגאנג אויך דורך פעטריקאווער 46).

נעהמט אן פון 11³⁰—12³⁰ און פון 3—5 נאכמ. 770

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27,

tel. 51-78.

[illegible]

Dr. med.

WOLF EYCHNER

[illegible]

זגיערזשער 11 טעל. 54-72.

[illegible]

די מאדערנסטע

לאמפען

פאר שפייזע־צימער און קאבינעטען

קויפט זיך אמביליגסטען צו פאבריקס־פרייזען נור ביי

ש. י. שמאלעוויטש

פאלודניאווע 8.

בעמערקונג: עס ווערען אויך אנגענומען אלערליי איבערארבייטונגען פון גאז אויף עלעקטריע, אויך אקסעדירט. 1523

טעלעפאן 39-64.

Dr. HELLER

ספעציאליסט פאר הויט־ און וועגערישע קראנקהייטען.

2 נאווראט 2

נעמט אן פון 10 פריה, ביז 1—2 און פון 4 ביז 8 אוו. פאר פרויען ספעציעל פון 4 ביז 5 נאכמיטאג. פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזען.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dnia 20-go marca 1928 r.

Dla dorosłych: Dramat w 12 aktach

„CAR IWAN GROŹNY"

(Niewolnikom latać nie wolno!)

Dla młodzieży: Dla młodzieży:

„Rycerz dzikiego Zachodu"

Następny program: **„Wschód słońca"**

Wpoczekalniach kina codz. do g. 22 audycje radjofonicz

ווילנער **ספרים־סקלאד** | פערטרעטונג פון **קאלאמייער טלתים**

25 פראצ. ביליגער!!

ביי א. מ. גרובשטיין ווסכאדניא 54 פראנט 1־טער שט.

איז צו בעקומען ש"ס, טורים, רמב"ם, מדרשים, פסוקים, משניות, עין־יעקב, מחזורים, סידורים. אויך די בעוואוסטע קאלאמייער טלתים פיינע און טערקיש זיידענע, ווי אויך טלתים־קטנים, א ספעציעלער אויס אהל פון כלה־סידורים פראכט־לעדער־באנד, אויך קראקאווער וויידענע־גארטלען, קאפלען, ציצית מזוזות א.ז.וו. אלעס מיט 25% ביליגער. געדענקט נור ביי א.מ. גרובשטיין ווסכאדניא 54 פראנט 1. שט. שטענדיג אפען ביז 11 אוו

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת?

פארוואס לויפט יעדער אין ביורא פעטריקאווער 17?!

ואמרת אליו, זאלסטו איהם זאגען

— אז אין דעם ביורא —

17 פעטריקאווער 17

דורכגאנג זאכאדניא 52, ייאו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאפט געשריבען לויט'ן אוסטאוו אלערליי ביטעס קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס צי־ווילנע און קארנע אפאזיציעס, אדוואקאניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אוזשאנד־ראזיעמטשי, וועגען פעסער אין קאמיסאריאט־רזשאנדו און אלע פאליציי־בעצירקען, אקטען אינטער־ציזיעס, אקטען דאראוויזנעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. ספעציאליסט פון שותפות־אקטען

מיט אכטונג י. מאנעלא, רעכט־קאנסולענט.

לונגען־קראנקע

פרעגט אייער דאקטאר און ער וועט בעשטעטיגען, אז פון סוכאטעס שטארבען אממייסטען מענשען, ווי פון אנדערע קראנקהייטען. יעדער איינציגער, וועלכער ליידט אויף א הוסט, בראנכיט, כריפקע, לונגען־פלעגמע, ווי אויך אויף קאקלוש, דארף זיך זאפארט נעהמען צו היילען. א גוט מיטעל צו לונגען־קראנקהייטען האט זיך ארויסגעוויזען דער פרעפאראט

„FAGOSOL"

ביים בענוצען **Fagosol** פערשווינדט דורך א קורצע צייט דער הוסט, דערוועקט אן אפעטיט און דער קראנקער ווערט דיקער. **Fagosol** קען מען בעקומען אין אלע אפטייקען. 289

איך קויף און פערקויף

מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, ניי־מאשינען, גארדעראבען, סאמא־ווארען א.ז.וו. און צאהל די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן נארוטאוויטשא 19 (דזיעלנא)

אין מעבעל־געוועלב, (פריוואט וואוינונג שענקעוויטש 29)

ביי מיר איז שטענדיג דא פערשידענע גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען. 812

LEKARZ-DENTYSTA צאהן־ארצט

St. GELBERG

זאכאדניא 15, טעל. 31-08

[illegible]

טלתים־פאבריק

[illegible]

ביי א. ח. ציטרינאווסקי קאמיענא 1.

[illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.

Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman